

Møte tysdag den 26. januar kl. 10

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n (nr. 44):

1. Forslag fra stortingsrepresentant Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet oversendt fra Odelstingets møte 21. januar 1999:
(Jf. Innst. O. nr. 26)
«Stortinget ber Regjeringen snarest foreslå at den gamle fraktutjevningsordningen gjeninnføres inntil en eventuell ny ordning foreligger. Regjeringen bes samtidig om å anvise inndekning for de økte utgiftene ved ordningen.»
2. Forslag fra stortingsrepresentant Øystein Hedstrøm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 21. januar 1999:
(Jf. Innst. O. nr. 27)
«Stortinget ber Regjeringen snarest å legge til rette for at kommunal sektor blir omfattet av lov om offentlige anskaffelser.»
3. Forslag fra stortingsrepresentant Kristin Halvorsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 21. januar 1999:
(Jf. Innst. O. nr. 27)
«Det henstilles til Regjeringen å utarbeide retningslinjer for miljøhensyn ved innkjøp. Slike retningslinjer skal inngå som kriterium ved offentlige innkjøp.»
4. Innstilling fra næringskomiteen om eierskap i næringslivet (Innst. S. nr. 77 (1998-99), jf. St.meld. nr. 40 (1997-98))
5. Referat

Presidenten: Representantane Gunnar Halvorsen, Anne Brit Stråtveit, Bjørn Hernæs og John Dale, som har vore permitterte, har igjen teke sete.

Følgjande innkalla vararepresentantar har teke sete:

For Vest-Agder fylke: Rolf Terje Klungland.

For Hordaland fylke: Gard Folkvord.

For Oslo: Anders C. Sjaastad.

For Rogaland fylke: Torill Haaland Horpestad.

For Østfold fylke: Morten Olsen.

Det ligg føre tre permisjonssøknader:

- frå representanten Siri Frost Sterri om permisjon 26. januar for å delta i møte i EFTAs parlamentarisk komite i Brussel
- frå representanten Hans J. Røsjorde om permisjon i tida frå og med 2. februar til og med 4. februar for å delta i møte i regi av Den nordatlantiske forsamling i USA
- frå representanten Jan Tore Sanner om permisjon i dagane 3. og 4. februar for å delta i oljekonferansen «Energy Policy Conference» på Sanderstølen.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknadene blir behandla straks og innvilga.
2. Følgjande vararepresentantar blir innkalla for å møte i permisjonstida:
For Akershus fylke: Julie Christiansen.

For Hordaland fylke: Terje Søviknes.

For Sør-Trøndelag fylke: Michael Momyr.

3. Terje Søviknes og Michael Momyr blir innvalde i Lagtinget for den tida dei møter for representantane Hans J. Røsjorde og Siri Frost Sterri.

Presidenten: Michael Momyr er til stades og vil ta sete.

Val av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at ein settepresident blir vald for møta i inneverande veke – og ser det som vedteke.

Presidenten ber om framlegg til settepresident.

John I. Alvheim (Frp): Jeg foreslår Ursula Evje.

Presidenten: Det er gjort framlegg om Ursula Evje som settepresident. Det ligg ikkje føre andre forslag, og Ursula Evje er samrøystes vald som settepresident for møta i inneverande uke.

S a k n r . 1

Forslag fra stortingsrepresentant Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet oversendt fra Odelstingets møte 21. januar 1999:

(Jf. Innst. O. nr. 26)

«Stortinget ber Regjeringen snarest foreslå at den gamle fraktutjevningsordningen gjeninnføres inntil en eventuell ny ordning foreligger. Regjeringen bes samtidig om å anvise inndekning for de økte utgiftene ved ordningen.»

Lars Gunnar Lie (KrF): Eg vil koma med ei oppmoding til Arbeidarpartiet om at framlegget som er sett fram av Tore Nordtun på vegner av Arbeidarpartiet, vert oversendt finanskomiteen, slik at det kan handsamast saman med det Dokument nr. 8-framlegget som er innlevert om den same saka. Vi er samde i det som står i framlegget frå Tore Nordtun. Når eg oppmodar om dette, er det rett og slett for å spare tid, slik at vi skal få gjennomført dette så raskt som mogleg.

Tore Nordtun (A): Forslaget fra undertegnede på vegne av Arbeiderpartiet ble lagt fram den 13. januar, og det ble behandlet i Odelstinget den 21. januar. Samme dag ble det fra sentrumspartiene satt fram et Dokument nr. 8-forslag som i realiteten gjelder det samme, innføring av den gamle fraktutjevningsordningen så snart som mulig. Dermed er vi enig i første del av innholdet. Under forutsetning av parallell behandling i komiteen kan vi, for ikke å forsinke denne saken, følge anmodningen om at forslaget blir oversendt til finanskomiteen.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet.

Presidenten vil då kome tilbake til behandlingsmåten under voteringa seinare i dag.

(Votering, sjå side 1657)

S a k n r . 2

Forslag fra stortingsrepresentant Øystein Hedstrøm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 21. januar 1999:

(Jf. Innst. O. nr. 27)

«Stortinget ber Regjeringen snarest å legge til rette for at kommunal sektor blir omfattet av lov om offentlige anskaffelser.»

Presidenten: Ingen har bede om ordet.
(Votering, sjå side 1657)

S a k n r . 3

Forslag fra stortingsrepresentant Kristin Halvorsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelsstingets møte 21. januar 1999:

(Jf. Innst. O. nr. 27)

«Det henstilles til Regjeringen å utarbeide retningslinjer for miljøhensyn ved innkjøp. Slike retningslinjer skal inngå som kriterium ved offentlige innkjøp.»

Presidenten: Ingen har bede om ordet.
(Votering, sjå side 1657)

S a k n r . 4

Innstilling fra næringskomiteen om eierskap i næringslivet (Innst. S. nr. 77 (1998-99), jf. St.meld. nr. 40 (1997-98))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 2 timar og 5 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 45 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Kristeleg Folkeparti 15 minutt, Høgre 15 minutt, Senterpartiet 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 10 minutt og Tverrpolitisk Folkevalde 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil 3 replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalarane for kvar partigruppe og frå dei parlamentariske leiarane samt 5 replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det blir sett som vedteke.

Ansgar Gabrielsen (H) (ordfører for saken): Regjeringen Bondevik fikk sin første eierskapsmelding i retur fra Stortinget. Vi fikk St.meld. nr. 40 for 1997-98 som erstatning, og det er denne vi i dag skal endelig behandle på bakgrunn av Innst. S. nr. 77 for 1998-99.

Innstillingen bærer preg av at stortingsflertallet, bestående av regjeringsfraksjonen, Fremskrittspartiet og Høyre, har en større grad av utålmodighet enn hva Regjeringen og næringsministeren har gitt uttrykk for i meldingen

hva gjelder å tilrettelegge for bedre rammebetingelser for norsk næringsliv innenfor det som har med eierskap å gjøre. Ikke minst merknadene som gir føringer for Regjeringens behandling av flat skatt-utredningen, og da spesielt formuesskatt, bærer bud om at noe kan være i ferd med å skje i regjeringkretser. Det fremkommer gjennom de merknadene Fremskrittspartiet, regjeringspartiene og Høyre har til saksområder som offentlig og privat eierskap og kapitlet om statens eier- og regulatørrolle, at utålmodigheten er til stede, selv om regjeringspartiene ikke støtter forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre om å fjerne formuesskatten innen 2002.

Arbeiderpartiet har i innstillingen i stor grad sine egne merknader og forslag til de nevnte kapitler, og vil i sine innlegg redegjøre for disse.

Det er en samlet komite som peker på viktigheten av å stimulere til et aktivt, privat eierskap som en viktig premis for at det skal være mulig å etablere lønnsomme bedrifter i hele landet. En av hovedutfordringene i tiden fremover vil være å styrke bedriftenes kapitaltilførsel, i særlig grad hva gjelder tilgangen på egenkapital. Den aller viktigste kilden til oppbygging av egenkapital i bedriftene er tilbakehold av overskudd. Dermed kan man slå fast at de rammebetingelsene som blir vedtatt i denne sal, er helt avgjørende for egenkapitalsituasjonen i norske bedrifter.

I en slik sammenheng er det meget viktig å ha for øye at de rammebetingelsene vi fastlegger f.eks. ved beskatning av eierskap gjennom formuesskatten, har et nivå som ikke stiller norsk eierskap i en dårligere situasjon enn konkurrentenes.

Så noen ord om offentlig eierskap. Det statlige eierskap i norske bedrifter er betydelig og vel større enn i noe av de land vi liker å sammenligne oss med. Staten eier litt i overkant av halvdel av alt norsk næringsliv. Dette store statlige eierskapet binder selvfølgelig mye kapital i enkeltbedrifter, og det øker faren for konflikt mellom staten som investor på den ene siden og staten som regulatør på den andre siden. For svært mange av de bedrifter hvor staten er inne på eiersiden, hadde man opprinnelig en begrunnelse for statlig engasjement som der og da var fornuftig. Mange av disse statlige etableringene stilte også Høyre seg bak. Det spørsmålet man må stille seg i dag fra statens side, er hvorvidt begrunnelsen for det statlige engasjement fremdeles er til stede. Hvis det ikke er det, som f.eks. for Telenors del, ja, da bør man i det minste foreta en delprivatisering, eller selge seg mer eller mindre, eventuelt helt ut. Hvis man ikke gjør det, betyr det at man eksponerer seg i altfor stor grad på et begrenset område og kanskje sågar i en enkelt bedrift.

Et annet moment i vurderingen av hvorvidt man skal selge ut statlige andeler i selskaper som er 100 pst. eid av staten, er det faktum at staten i liten grad har en sikker målestokk på hvor veldrevne disse selskapene er, når man ikke har en børs kurs å se hen til. Dette kan føre til at man blir mindre kostnadsbevisst, og i neste omgang reduserer dette konkurransevnen til selskapene, som dermed får sin verdi redusert. Det er ingen tvil om at finansmarkedets overvåking av næringslivet er en konstant an-

sparing til effektiv og lønnsom drift av børsnoterte selskaper.

I forliket for årets budsjett ble det oppnådd enighet om en delprivatisering av Telenor. Dette er et eksempel på et selskap hvor den opprinnelige begrunnelsen fra statens side for eierengasjement er passert for lengst. Den logiske konsekvens av dette har stortingsflertallet allerede tatt, og stadig flere deler dette synet, så vidt jeg har registrert.

Det neste selskapet som bør få en skikkelig gjennomgang fra statens side som eier, er Statoil. Da det norske oljeeventyret startet, var etableringen av selskapet godt begrunnet ut fra den situasjonen vi var i på den tiden med hensyn til både kompetanse- og konkurransesituasjonen i forhold til hva som da var tilfellet. Spørsmålet vi må stille oss i dag, er hvorvidt den opprinnelige begrunnelsen fremdeles er til stede. Etter mitt og Høyres syn er den ikke det. Vi bør nå ta en fordomsfri debatt om statens rolle innenfor norsk oljevirkosomhet og se om engasjementet er tilpasset den ønskede risikoeksponering. I en slik debatt bør vi legge til grunn hvordan vi på best mulig måte kan sikre de verdiene det norske folk har på havbunnen langs vår langstrakte kyst. Det kunne jo tenkes at det var sikrere og bedre måter å forvalte disse ikke fornybare ressursene på enn gjennom et statlig heleid Statoil.

Så noen ord om eier- og regulatørrollen. Det er i dag slik at både eierrollen og regulatørrollen ofte utøves av samme departement. Det er fra flere hold blitt reist kritikk mot departement om hvorvidt disse rollene blandes. Jeg skal ikke her ta stilling til hvorvidt kritikerne har rett eller ei, men bare slå fast at også Regjeringen har merket seg denne kritikken, og det kan jo i seg selv være et første skritt i retning av at noe blir gjort.

For å ta en aktuell sak, Telenor, så hadde det kanskje vært naturlig at næringsministeren – som i Sverige for Teliastatens del – hadde håndtert eierskapsinteressene for staten, og at samferdselsministeren fremdeles hadde håndtert regulatørrollen på teleområdet. Også hensynet til konkurrentene og konkurransen på telemarkedet burde tilsi dette.

Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet og Høyre mener at staten bør vurdere å samle alle de statlige eierandelene i ett departement. Jeg håper at statsråden merker seg dette og følger det opp.

Så noen ord om privat eierskap.

Skatte- og avgiftssystemets utforming er av stor betydning for omfanget av aktivt, privat og nasjonalt eierskap. Høyre mener det er viktig å bruke skattesystemet for å oppnå det vi alle ønsker, nemlig et bredt og kompetent privat eierskap. I en slik sammenheng er formuesskatt på næringsformue selve stikkordet. Når det i Norge er slik at det private eierskap står svakere enn hva tilfellet er for våre nærmeste konkurrentland, har dette også – ikke bare, men også – med beskatning av næringsformue å gjøre.

Formuesskatt er og blir skatt på sparing, og færre og færre land benytter seg av denne form for beskatning. Vi kan ikke se på norske vilkår for eierskap uten å se på hva som er vilkårene i andre land. Norske eiere bør selvfølgelig

ikke bli negativt forskjellsbehandlet når det gjelder eierskap, slik tilfellet er i dag. Jeg håper virkelig at næringsministeren vil engasjere seg når Regjeringen skal påbegynne arbeidet med utredningen om flatere skatt. Egenkapitaldannelsen i bedriftene blir i meget stor grad påvirket av de rammebetingelser vi vedtar, gjennom hvilke skatter vi pålegger bedriftene.

Nettopp derfor er det gledelig at regjeringspartiene i komiteinnstillingen sammen med Fremskrittspartiet og Høyre formulerer følgende:

«Flertallet legger til grunn at reduksjon i eller fjerning av formuesskatten vil være et vesentlig bidrag for å styrke norsk privat eierskap i næringslivet, og forutsetter at Regjeringen også tar med dette hensynet i den samlede vurdering av et flatere skattesystem.»

Dette er, hvis det blir fulgt opp, hva som skal til for at norsk privat eierskap skal unngå den negative forskjellsbehandlingen som man opplever i dag. Hva er argumentet for at Regjeringen i dag ikke kan ha en slik ambisjon? Næringsministeren vil sikkert gi et svar på dette senere.

Hvis Sponheim ønsker seg en bauta over seg selv som næringsminister, og det ser jeg ikke bort fra, skal han bare sørge for at formuesskatt på næringsformue forsvinner snarest mulig. Regjeringens gjennomgang av utredningen om flatere skatt og stortingsflertallets påpekning angående formuesskatt skulle være det beste fundament for en slik bauta. Det som trengs, er et engasjement fra næringsministerens side. Her i salen vet han at han har alliansepartnere.

Et annet område i skatte- og avgiftspolitikken som har betydning for det private næringslivet, og da familiebedriftene i særdeleshet, er arveavgiften. For mange familiebedrifter blir denne ofte en så stor belastning at man velger å selge seg ut. Høyre mener at summen av arveavgift og dokumentavgift ved generasjonsskifter i familiebedrifter er for høy. Jeg håper at det utvalget som Regjeringen har satt ned for å se på dette, snart vil konkludere, og at Regjeringen snarest mulig gjør noe operativt. En måte å se på dette med arveavgift på er å ha andre avgiftssatser på det som gjelder bedrifter og produksjonsmidler i forhold til mer likvide arveobjekter.

Skal vi få til etableringer av lønnsomme bedrifter fra landsende til landsende, må vi komme over i den situasjon at det blir interessant å starte bedrifter. Det må bli slik at det for ungdommen blir mer interessant å starte en bedrift enn å ta seg fast arbeid. Vi trenger gründere, vi trenger etablerere, vi trenger folk med pågangsmot. Det er vårt ansvar å legge til rette virkemidler slik at disse menneskene kan gjøre det vi alle ønsker, nemlig starte en bedrift. Jeg håper behandlingen av denne stortingsmeldingen er et bidrag i så måte.

Presidenten: Presidenten lurer på om representanten har tenkt å ta opp det forslaget som Høyre og Framstegspartiet har i innstillinga.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg tenkte å være generøs og la det største partiet få lov til å fremme det.

Presidenten: Greitt!

Det blir replikkordskifte.

Rita Tveiten (A): I ein merknad har Høyre og Framstegspartiet framheva at sterkare privat eigarskap er ein føresetnad for å vitalisera norsk næringsliv og stimulera til auka produkt- og næringsutvikling.

Hovudtyngda av norsk næringsliv er prega av ein struktur med små og mellomstore bedrifter, og mange av desse har det fellestrekket at dei manglar kapital og kompetanse for å få til vesentleg produkt- og næringsutvikling utover dagens nivå. Og det er nett her dei treng offentleg støtte for å koma vidare. Hadde det ikkje vore meir på sin plass å streka under behovet for eit samspel mellom det offentlege og dei private næringsutøvarane for å få til nyskaping, enn å skapa det inntrykket at staten er eit hinder? Eller er det slik å forstå at Høyre meiner at norsk næringsliv greier seg betre utan den støtta staten yter gjennom ulike støtteordningar, som Teknologisk Institutt, Norsk Designråd, Norges Eksportråd, NORTRA osv., samt den monalege næringsretta forskinga som skjer i offentleg regi?

Det er eigentleg dette som ligg til grunn for at Høyre var ein pådrivar for å få lagt ned rettleiingstenesta for bedriftene. Eg forstod det slik på Høyre at dei ynskte at me skulle få fleire gründarar. Då må det òg vera mogleg å innsjå at det er behov for eit støtteapparat for at dei skal koma opp å stå.

Ansgar Gabrielsen (H): Den meldingen som vi har til behandling i dag, er først og fremst en eierskapsmelding. Det er en melding om hvordan det offentlige kan tilrettelegge for at vi skal få et solid norsk eierskap, og særlig er dette viktig for oss i Norge, hvor det private eierskapet faktisk står svakest sammenlignet med samtlige land i Europa.

Når det gjelder det Tveiten tar opp, om det ikke hadde vært viktigere for Høyre å se på alle de virkemidlene vi har for næringsetablering, samspeillet mellom det statlige og offentlige og dette med forskning, vil jeg si at det ene ikke utelukker det andre. Både NORTRA, Eksportrådet, TI og hele den bøtdeballetten har jo hatt Høyres støtte. Det er ikke slik at Høyre på noen måte har foreslått å radere ut disse. Det er klart det er viktig med disse støtte tiltakene for å initiere ny næringsvirksomhet, men det aller viktigste er at vi har et fundament for de bedriftene som tross alt går godt i dette landet. Det er så mye enkle å ha en knoppsskyting og en utvikling ut fra disse bedriftene enn å bruke store ressurser for å få på beina nye arbeidsplasser. Men det betyr ikke at man skal gjøre det ene *eller* det andre. Det aller viktigste er og blir å ta vare på det mangfold av næringsliv som vi har av både store og små bedrifter. Dernest er det viktig at vi bruker ressurser på å initiere ny næringsvirksomhet. Ikke minst innenfor forskning ligger vi langt tilbake. Der er det få, holdt jeg på å si, i denne salen som har mye å skryte av. Her ligger vi langt tilbake. Og skal vi møte den situasjonen som vil oppstå når oljealderen går mot slutten, er det viktig at vi i dag satser på forskning. Det er en utfordring

som jeg tror et samlet storting vil ta. Det er i hvert fall en utfordring som Høyre tar.

Karin Andersen (SV): Jeg registrerer at Høyre er mest opptatt av dem som har, og av de bedriftene som går godt, når de diskuterer eierskap, mens de ellers forsøker å gi inntrykk av at de er mest opptatt av nyskaping og entreprenørskap. Det er ikke så mange som kan ha god samvittighet når det dreier seg om forskning, sier representanten fra Høyre. Og det er riktig. Men jeg føler at SV er et av de partiene som faktisk kan ha det.

Når en leser om tiltakene i stortingsmeldinga og det komiteen har brakt fram under behandlinga av saken, er det fint lite av de tiltak som skal til for å framskaffe ny næringsvirksomhet – forskning, utdanning, kompetanse. Derimot fremmer man en slags forestilling om at kompetanse pr. naturlov finnes i private bedrifter, og at hvis man får flere og flere private eiere, så kommer denne kompetansen på en måte av seg sjøl. Dette er en litt lite målrettet strategi, så jeg kunne tenke meg å spørre representanten Gabrielsen om han ikke ser at dersom vi nå skal skape de arbeidsplassene vi skal leve av i framtida, er det en sikrere strategi å satse på utdanning og forskning, bruke penger på det, og støtte dem som driver med nyskaping og entreprenørskap, i stedet for å gi skattelette til bedrifter som går bra, og til personer som har en levestandard de fleste i dette landet kunne misunne dem.

Ansgar Gabrielsen (H): La meg begynne også dette svaret som jeg gjorde etter den første replikken: Dette er en stortingsmelding om eierskap. Dette er ikke en bredt anlagt melding om hva vi bør gjøre for å initiere ny virksomhet. Nå er det slik at SV ikke er representert i næringskomiteen. De har ikke funnet det så viktig å være til stede der, men har prioritert annerledes. Men i næringskomiteen har vi faktisk til behandling en næringsmelding som tar for seg hele det spekteret, og alt det som representanten etterlyser, vil bli behørig belyst og nedfelt i innstillingen om den. Det er ingen tvil om at utdanning og forskning er noe av det beste vi kan investere i for framtiden. Det er viktigere enn om en bevilger 5 mill. kr mer eller mindre til enten NORTRA, TI eller hva det måtte være. Det er ingen tvil om at det å omforme en del av oljerikdommen i alle våre hoder, er meget viktig.

Men som sagt, denne meldingen dreier seg om på hvilken måte vi kan sikre et solid, aktivt eierskap i norsk næringsliv. Da er det et naturlig anliggende, etter at man liksom har slått fast at det private norske eierskapet står meget svakt og det statlige står meget sterkt, at både meldingen og innstillingen konsentrerer seg om disse tingene. Og det er ingen tvil om, tror jeg i hvert fall, at skal vi i framtiden få et mangfold i næringslivet, er det viktig at vi går kritisk til verks i forhold til de store statlige engasjementene som er konsentrert om få, store bedrifter. Jeg vil bare minne om at den norske verdien av det som ligger innenfor Telenor, er på 115 milliarder kr, og at det samlede beløpet som SND Invest har spredt på 250 bedrifter, er 2 milliarder kr i eierandeler. Så staten har i vel-

dig stor grad konsentrert seg om veldig få. Tiden er kommet til å revurdere slike standpunkt.

Leif Helge Kongshaug (V): Vi bor i et langstrakt land, og vi har spredt bosetting. Det vil være kjent for alle. Det er også en kjensgjerning at en betydelig del av verdiskapingen skjer i Distrikts-Norge. Dette er faktisk av stor nasjonal verdi og ikke bare av verdi for det enkelte lokalsamfunn som dette gjelder. Det er viktig å legge godt til rette for private bedrifter og næringsvirksomheter. Disse bygdesamfunnene er også helt avhengige av en velfungerende infrastruktur, det er offentlige tjenester som helse, skole, osv., men det er også infrastruktur som vei, telefon, telekommunikasjon og slike ting som må til for at et samfunn skal fungere.

Vi kjenner nå til intensjonen i avtalen mellom Telenor og Telia som går på at det skal være minst 33,4 pst. på den norske stats hender, og minst 51 pst. under offentlig styring. Jeg merket meg at representanten var inne på den problematikken en del, og mitt spørsmål er: Er Høyre enig i at det er en sikkerhet for infrastrukturen i små, verdiskapende distriktssamfunn, og at vi her er best tjent med at Telenor er delprivatisert og ikke helprivatisert? Kan jeg få et svar nettopp på det, slik at det er klart fra Høyres side?

Ansgar Gabrielsen (H): Om man kan forvente å få et klart svar? Vel, det vil vel ha samme klarhetsgrad som de svarene som venstrestatsrådene har gitt i forbindelse med denne saken, vil jeg anta. Når representanten innledningsvis slår fast viktigheten av infrastruktur for at man skal kunne ta hele landet i bruk, hersker det ingen tvil om det. Det er vi alle enig om. Så er det neste: Er man villig til å prioritere dette? Det som etter mitt skjønn faktisk har vært problemet med denne regjeringen – og det har vist seg gjennom høstens budsjettbehandling – er at så ikke er tilfelle. En av de tingene som etterspørres i aller største grad av næringslivet i distriktene, er en infrastruktur når det gjelder samferdsel, som gjør at det distriktshandikappet man har ved at man er langt fra markedene, kan reduseres.

Derfor har Høyre i sitt alternative budsjett satset meget tungt nettopp på samferdsel. Som Kongshaug vil være kjent med, fikk vi lite gjennomslag for det i den budsjettavtalen som ble den endelige.

Når det gjelder tele, er det klart at telekommunikasjon er en meget viktig del av næringslivets infrastruktur også i distriktene. I hvilken grad man skal legge bånd på et av de selskapene som skal operere i telemarkedet hva gjelder prising, lik prising og forskjellig prising, er mitt utgangspunkt at som statlig eier skal man i hvert fall være forsiktig og vite hva man gjør i så måte, for det er ikke noen grunn til at man skal legge større byrde på et slikt selskap enn det man kan gjøre på andre, tilsvarende selskap. Jeg tror først og fremst samferdselsministeren gjennom regulatørrollen i hele det markedet må legge premisser slik at samtlige selskaper som konkurrerer, må ta de samme hensynene. Å legge et ensidig handikap på et selskap fordi vi tilfeldigvis er eiere, tror jeg ikke er rette veien å gå.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Kjell Opseth (A): Etter ei tilleggs melding om eierskap i næringslivet som Regjeringa fekk i retur, skulle ein tru at Regjeringa hadde makta å meisle ut ein politikk på området i ei ny stortingsmelding. Slik er det ikkje. På dei områda der ein gjer greie for den faktiske situasjonen, er naturleg nok St.meld. nr. 40 for 1997-98 frå regjeringa Bondevik identisk med St.meld. nr. 61 for 1996-97 frå regjeringa Jagland. Derimot er satsinga i St.meld. nr. 61 heilt borte. Det er faktisk slik at ein berre ser familiebedriftene som dei som skal løyse utfordringa, og skattepolitikken. Det er dessverre eit dårleg utgangspunkt.

Vi er i ei tid med store teknologiske endringar og med aukande globalisering. Det kan difor vere heilt avgjerande for utviklinga av Noreg som industrinasjon at staten har ein strategi på det viktige området som eigarskap er. Nasjonal eigarskap er isolert sett ikkje noko mål i seg sjølv. Det kan likevel ikkje herske tvil om at Noreg som ein liten nasjon må ha somme store livskraftige industri-lokomotiv med sterk nasjonal eigarskap og med hovudkontor i Noreg.

Kva skjer? Nycomed er flytta ut. Kværner har flytta sitt hovudkontor til London. Telenor er på veg til Stockholm. Og fleire døme kunne nemnast. Eg seier ikkje at dette nødvendigvis er gale, men vi må vere klar over kva som skjer, og kvifor. Vi kan ikkje la dette utvikle seg utan at storting og regjering har oppfatningar om behovet for nasjonal eigarskap. Dersom utviklinga skal skje i tråd med Høgre og Framstegspartiet sine politiske synspunkt, er eg redd for at norsk næringsliv i framtida i stor grad vil vere styrt frå andre land. Det kan gå bra, men det er i alle høve risikofylt, ikkje minst i den tida vi no er inne i.

Det er grunn til å peike på at næringslivet er inne i ein sterk omstillingsperiode som blir driven fram av marknadsintegrasjon og av teknologiske nyvinningar. Dette og den aukande globaliseringa fører med seg at norsk næringsliv får ekstra store utfordringar i utkanten av eller langt unna dei store marknadene.

Eigarskap er ein viktig konkurransefaktor, difor må staten ha ein politikk på dette området. Det må leggast til rette for ein balansert og mangfaldig eigarskap med naudsynt innslag av nasjonal eigarskap.

Det er mange faktorar som er avgjerande for utviklinga av næringslivet generelt og eigarskapen spesielt. Det er dei samla rammevilkåra som blir meir og meir avgjerande for om verksemdar lokaliserer hovudkontoret sitt til Noreg eller til andre land. I ei tid med aukande globalisering seier det seg sjølv at det er uråd over tid for Noreg å ha rammevilkår som er vesentleg annleis enn i andre land.

Synet på offentlig eigarskap er normalt det området der det er størst politisk strid. Eg må vedgå at vi er ikkje så lite forundra over at regjeringspartia her står saman med Høgre og Framstegspartiet. Det er nesten oppsiktsvekkjande at Senterpartiet no er like ivrig til å privatisere statlege bedrifter som høgrepartia. Det er grunn til å spørje om Senterpartiet no har forlate tanken om at staten skal brukast aktivt i næringspolitikken også på eigarsida.

Eg vil understreke at Arbeidarpartiet aldri har hatt noko religiøst tilhøve til statleg eigarskap. Vi har alltid meint at statleg eigarskap skal nyttast til å sikre sysselsetjing og verdiskaping i Noreg. Når statleg eigarskap er meir omfattande i Noreg enn elles i Europa, må ein sjå dette i eit historisk perspektiv, ikkje minst må ein sjå dette i lys av at det har vore stor politisk vilje til at staten skal yte fødselshjelp til nye bedrifter av ulike karakter. Slik har det vore, og slik vil det bli. SND og SIVA er dei mest kjende verkemidla vi har på dette området. Begge er aktive deltakarar på eigarsida på ulike måtar. Slik vil det og skal det vere også i framtida.

Tilgangen på risikokapital er avgrensa i vårt land, sjølv om tilgangen på kapital er god. Det er ikkje utan grunn at det så seint som dei siste åra har vore fremja forslag om nye ordningar på dette området. Eg har då dei nye såkornfonda i tankane. Arbeidarpartiet meiner tilgangen på risikokapital må bli endå betre. Det er i lys av dette ein må sjå forslaget om eit investeringsselskap i partnerskap mellom private og staten.

Det kan ikkje overraske nokon at staten yter fødselshjelp til norsk næringsliv på denne måten.

Eg har ikkje høyrte nokon som i fullt alvor hevdar at staten ikkje skal medverke til å få nye verksemdar opp å stå eller å delta i FoU. Det forundrar meg difor at Arbeidarpartiet sitt forslag om å opprette eit investeringsselskap og eit teknologifond ikkje får støtte frå dei andre partia. Det kan vel ikkje vere slik at det berre er Arbeidarpartiet som ser det store udekte behovet for risikokapital og for å ta i bruk ny teknologi. Vi ser behovet på dette området for å vere så stort at vi fremjar eit eige forslag, som eg med dette tek opp. Det vil vere sørgjeleg om vi blir ståande åleine om å røyste for dette forslaget, men ikkje overraskande.

Eit av argumenta mot statleg eigarskap er at staten blandar eigarrolle og regulatørrolle. Eg vil våge den påstanden at dei angrepa som her er komne, er meir politisk motiverte enn reelle. Det å ha regulatøroppgåvene i eitt departement og eigaroppgåvene i eit anna er ei ordning ein gjerne kan prøve. Eg vil likevel peike på at til sjuande og sist er dette eit regjeringsansvar, heilt uavhengig av kva departement som utfører dei ulike oppgåvene. Det viktigaste må vere at det er tillit til at ein ser desse oppgåvene uavhengig av kvarandre. Det er dessutan slik at forvaltninga ved å dele dette mellom to departement kan gå glipp av viktig fagleg informasjon. Difor må den ordninga ein vel på dette området, vurderast nøye før ein gjer store endringar.

Det kan stillast fleire spørsmål om staten er ein god og profesjonell eigar. Mange kan med rette seie nei. Staten, som andre, må i sin eigarskap, ha klare mål for dei ulike verksemdene. Staten har vidare vanskar med å definere ein langsiktig og god eigarstrategi for dei enkelte verksemdene. Skal dei som staten vel inn i styret i dei ulike bedriftene, gjere ein fullgod jobb, bør slike mål og strategiar liggje føre. Utan vil eit styre i liten grad kunne utøve sin styrefunksjon med tyngd. I dei tilfella staten har sektorpolitiske mål med sin eigarskap, bør desse framgå av vedtektene eller i formålsparagrafen.

Så nokre få ord om utbytte. Statsbedriftene, som andre, har behov for stabilitet i den utbyttepolitikken eigaren fører. Det må liggje ei langsiktig tenking bak utbyttepolitikken. Har ei verksemd behov for kapital til lønsame investeringar, bør ein vere varsam med å ta ut utbytte. Har verksemdene derimot større fri eigenkapital enn det det strengt teke er trong for, kan ein ta ut meir i utbytte. Men kanskje det viktigaste av alt er at storting og regjering ikkje må bruke utbytte frå statsbedriftene til å dekkje inn naudsynte utgifter. Det er kanskje det som gjer at leinga i dei fleste statsbedriftene ønskjer privatisering.

I ei tid då det synest meir og meir aktuelt å selje ut delar av staten sin eigarportefølje, må dette skje etter grundige og konkrete vurderingar. Når Stortinget har gjeve Regjeringa fullmakt til å selje aksjar, må Stortinget ha krav på å få ei grunngeving for kvifor ein har valt å selje dei ulike eigardelane.

Staten er og vil vere ein stor eigar i norsk næringsliv. Det er viktig at vi er oss bevisste så vel når vi skal gå inn som eigar, som når vi skal selje. Ikkje noko er statisk. Det som var rett i går, kan måtte endrast i morgon. Det har vi ikkje minst fått oppleve den seinare tida. Difor er eg ikkje noko særleg i tvil om at Arbeidarpartiet er innstilt på å diskutere statleg eigarskap i ulike verksemdar ut frå den situasjonen verksemdene er i til kvar tid, men ikkje ut frå ideologiske synspunkt, som andre parti i den salen legg til grunn.

Presidenten: Kjell Opseth har teke opp det forslaget han refererte til, som er tatt inn i innstillinga.

Det vert replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Arbeiderpartiet har inntatt i sine merknader at det skal være et hovedmål for Norge å være et attraktivt investeringsland. Opseth fulgte opp dette i sitt innlegg, og sa at konkurransedyktigheten i norske bedrifter ikke må skille seg vesentlig ut fra konkurrentlandenes. Det står også i Arbeiderpartiets merknader at bedriftsskattesystemet i Norge samlet sett er gunstig i forhold til i konkurrentlandene.

Nå har flat skatt-utvalget sett på dette, og det viser seg at det er riktig at vi har de laveste formelle skattesatser på selskapsoverskudd, sammen med Sverige og Finland. Dette utvalget sier samtidig at det er et bredere skattegrunnlag i Norge enn i de fleste OECD-land, og at bedriftsskatten utgjør en større andel av skatteinntektene i Norge enn i de fleste OECD-land. Men det er på ett område vi skiller oss ut, og det gjelder formuesskatten. Det sier Arbeiderpartiet svært lite om. Mange næringsdrivende, også utenlandske interessenter, hindres i å investere i Norge på grunn av den særnorske formuesskatten. Andre land har ikke formuesskatt, eller den inntretr på et langt høyere formuesnivå. Mener ikke Arbeiderpartiet at redusert formuesskatt vil være et viktig incitament for å stimulere til investeringer?

Så til det Opseth sa når det gjelder å diskutere statlige eierandeler. Det er kommet veldig uklare signaler fra Arbeiderpartiet, bl.a. når det gjelder Statoil. Ute i Europa er denne privatiseringsprosessen kommet langt – Norge er

faktisk en bremsekloss i denne utviklingen – og sosialdemokratiske partier deltar i Europa. Vil ikke Arbeiderpartiet gå mer konkret inn for å avhende statlige eierandeler i statlig virksomhet?

Kjell Opseth (A): Det burde ikkje vere nytt for representanten Hedstrøm at vi har eit noko anna syn på eigarskap enn Framstegspartiet. Vi har ikkje det religiøse forholdet til kven som eig bedrifta, anten det er staten eller private, det viktigaste for oss er at desse bedriftene medverkar til verdiskaping og sysselsetjing – og det trudde eg faktisk det var for dei aller fleste.

Som eg sa i mitt hovudinnlegg, har ikkje vi eit slikt religiøst forhold til statleg eigarskap som Framstegspartiet har til privat eigarskap. Vi må i kvart enkelt tilfelle sjå etter kva som gagnar landet vårt best. Eg kan forsikre representanten Hedstrøm om at det skal vi også gjere i framtida, og dersom det viser seg etter ein gjennomgang at det gagnar Statoil og landet vårt best å sjå på om det skal skje endringar i eigarstrukturen, kan eg love representanten Hedstrøm at det skal vi gjere. Vi skal sjå på det dersom det kan dokumenterast at det trengst endringar.

Så til formuesskatt. Ja, dette med skatt er blitt et stort tema. Eg vil tru at dei aller fleste verksemdene i dette landet har ei målsetjing om å frambringe eit overskot som gjer det mogleg å yte skatt. Difor er det andre rammevilkår eg meiner er langt viktigare for norsk næringsliv enn skatt, som det er denne enorme diskusjonen om.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Det er ikkje så mykje overraskande i dei merknadane som komiteen har kome med til denne innstillinga, og heller ikkje i innlegga for så vidt. Arbeidarpartiet trur framleis mykje på statleg eigarskap, Høgre og Framstegspartiet trur meir på privat eigarskap – og sentrum vil taka vare på det beste i begge eigarformene.

Men på eitt område stussa eg. På side 9 i innstillinga har Arbeidarpartiet ein særmerknad, og dei avsluttar den med å merka seg det Regjeringa uttalar om familiebedriftene – ein nøytral og inkjeseiande merknad om dei viktige, stabile og i stor grad distriktplasserte familiebedriftene i Noreg. Fleirtalet, sentrum, Høgre og Framstegspartiet, følgjer opp det Regjeringa seier om gunstige reglar ved generasjonsskifte som står for døra, vi meiner at rammevilkåra ikkje må slå beina under familiebedriftene, og at kostnadene ved arveavgift og dokumentavgift må reduserast. Kva meiner Arbeidarpartiet om familiebedriftene sin situasjon? Av inkje kan ein logisk nok slutta inkje, men eg kan ikkje tru at dei ingenting meiner.

Kjell Opseth (A): Det kan gjerne etterlyst lange merknader om familiebedriftene, men det er no eingong slik at når ei stortingsmelding til den grad fremjar familiebedriftene som nærmast det einaste rette i norsk industri og næringsliv, er det ikkje nokon grunn til å utbrodere det noko meir i innstillinga. Vi har sagt at vi har merka oss – og vi er fullstendig klare over – at mange av dei små og mellomstore bedriftene er familiebedrifter, sjølv om vi ser ei utvikling på det området også, der det blir

fleire eigarar ved at dei spreier eigarskapen. Og det synes eg er positivt. I den grad det er råd å bli samde her i salen, skal vi nok i fellesskap sørgje for dei rammevilkåra dei ulike typene bedrifter må ha. Men at familiebedriftene skal ha vesentleg andre rammevilkår enn andre verksemdar i dette landet, trur eg ikkje det er nokon her i denne salen som meiner, sjølv om sentrumspartia prøver å framstille det som at dei tar heilt spesielt omsyn til familiebedriftene. Eg er nokså sikker på at når det kjem til røynda, ser dei likt på alle verksemdar, anten det er AS med ulik eigarstruktur eller det er reine familiebedrifter.

Per-Kristian Foss (H): Til det siste vil jeg bare bemerke at nå er vel ikke arveavgiften noe vesentlig problem for Norsk Hydro og tilsvarende bedrifter, men det vil nok komme frem etter hvert også i Arbeiderpartiets politikk.

Ellers har Opseth brukt dette innlegget på å forsikre at Arbeiderpartiet ikke har noe særlig forhold til religion. Det var vel ikke noe overraskende. Men jeg forstår at man har et forhold til nytenkning. For å si det som Kåre Willoch sa i et intervju relativt nylig: Arbeiderpartiet kommer etter i alt Høyre har ment, etter ca. ti-tolv år. Han har en viss oversikt over det, og Telia/Telenor-saken var jo en god eksemplifisering.

Men det interessante er at nytenkning på mange måter kommer fra sosialdemokrater som har forlatt bevegelsen. Sosialdemokrater som nå sitter i posisjon i statselskaper og har erfart statsselskapenes form, ber om privatisering. Man skulle tro at det kanskje påvirket Arbeiderpartiet noe, og jeg har registrert et lys, en viss forhåpning, i hr. Opseths uttalelser i dagens morgensending i radio, hvor han peker på at Statoil har vært gjenstand for kompromisser både på 1970-tallet, på 1980-tallet og nå på 1990-tallet. Vi begynner å nå slutten av 1990-tallet, så det begynner jo å haste for å få en kronologi i dette, men jeg registrerer at Opseth åpner for at tiden er inne til å vurdere situasjonen på nytt. Mitt spørsmål er da om det betyr at det kan skje på 1990-tallet, eller om det er avhengig av at Arbeiderpartiets program må være utgått på dato først, for i aviser i dag ser jeg at partilederen sier at i denne stortingsperioden kan det ikke skje noen nytenkning. Om det er riktig, skal ikke religionen ha skylden for det, men partiprogrammet.

Til slutt bare følgende lille bemerkning når det gjelder å skille reguleringsrollen og eierrollen. Det er ikke riktig at det ikke er et stortingsansvar. Selvfølgelig er det Stortingets ansvar å ha en prinsipiell oppfatning om det, for det har noe med styringen av statens finanser å gjøre. Men det er helt riktig, hvis jeg kan tolke representanten Opseth slik når det gjelder hvorledes det skal iverksettes, altså under hvilke departementer, at det er et regjeringsansvar. Og den nyansen er meget vesentlig.

Kjell Opseth (A): Til representanten Foss vil eg seie at Arbeidarpartiet har eit visst forhold til religion, men ikkje så sterkt at vi ikkje er villige til å vurdere andre sider ved ulike saker. Derimot har eg inntrykk av at Høgre har eit heilt religiøst forhold til staten som eigar, og det

er at den skal eige så lite som råd er – det har dei hatt så lenge som eg har vore i denne salen, og det er omtrent like lenge som representanten Foss. Og det representanten Foss seier i dag, det sa han også for godt og vel 17 år sidan, så det er ikkje mykje endring og nytenking i den leiren. Eg trur det er langt viktigare at vi til kvar tid er villige til å tenke nytt etter som ting forandrar seg, og ikkje har ei statisk tilnærming til det meste utan omsyn til utviklinga.

Eg kan forsikre representanten Foss om at dersom det er behov for å sjå på Statoils eigarskap – noko som eg ikkje er sikker på, men eg har registrert at det er teke opp av leiinga – er vi villige til å gå inn i den debatten. Statoil er ein så viktig reiskap i vår oljepolitikk at det er nødvendig at det er eit breitt politisk fleirtal bak den strukturen selskapet har til kvar tid. Det var eit forlik i byrjinga på 1970-talet, det var eit forlik i 1984, og eg har sagt tidlegare i dag at eg ikkje ser bort frå at tida kan vere inne for å sjå på eit nytt forlik.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øystein Hedstrøm (Frp): Stortingsmeldingen om eierskap i næringslivet betraktes som en tafatt historie. Den er både profilløs og skuffende, skal vi tro uttalelsene fra mange næringsdrivende som hadde ventet seg noe mer.

Fremskrittspartiet konstaterer at norske bedriftsledere er kritiske i sine uttalelser til meldingen. Men kunne man egentlig ha ventet noe mer? Vi må heller se på innholdet i denne meldingen som et minste felles multiplum og som en målestokk for koalisjonsregjeringens mangel på næringspolitisk dristighet, slik vi ser det. Riktignok sies det mye pent om små bedrifter og aktivt eierskap, men det er få konkrete forslag som kan bidra til den nytenking og optimisme som skal til for å bringe våre virksomheter fremover. Styrking av regionale såkornfond, styrking av bedriftene ved hjelp av prosjektutviklingstilskudd gjennom ny teknologisatsing, bedring av forsikringssselskapenes plasseringsadgang i tillegg til en del andre forhold og en del vurderinger og avveininger med hensyn til hva Regjeringen skal komme tilbake til, veier ikke tungt når det skal satses mer på konkurransedyktighet i det fremtidige Norge.

Selv om også Fremskrittspartiet innrømmer at det finnes en del positive elementer i dette, vil det ha liten betydning når bedriftene skal vurdere nyinvesteringer, lokalisering av bedrifter og arbeidsplasser. Ellers tar Regjeringen for seg en del områder hvor det skal vurderes og utredes videre, og opposisjonen må jo da stille seg spørsmålet om hva som bare er visjoner, og hva som kan la seg realisere. I stedet for å skyve disse tingene inn i framtida, hadde det vært langt bedre å bruke behandlingen av denne meldingen til å drøfte forslag til løsninger på de problemer næringslivet strir med på bred basis. Men vi har jo fra Stortingets side en mulighet til å komme tilbake til dette ved behandlingen av næringsmeldingen.

Det er også noe merkelig at en sentrumsregjering ikke tar et oppgjør med den store og voksende statlige eieran-

del i norsk næringsliv. At statens eierinteresser ifølge beregninger Bankforeningen og Dagens Næringsliv har gjort, anslås til over 53 pst., burde fått Regjeringen til å reagere med kraftige signaler. Det gjøres ikke i meldingen. Selv om det nå skjer noe med Telenor, burde det vært oppnevnt en kommisjon som kunne planlegge nedtrapping av statlige næringsengasjementer på bred basis. Vi ønsker derfor fra Fremskrittspartiets side den debatten vi nå har fått om en eventuell delprivatisering av Statoil, velkommen. Vi har lenge engasjert oss sterkt når det gjelder å avhende statlige eierandeler i næringsvirksomhet, og vi har fremmet forslag om å avvikle offentlige monopolordninger, fjerne offentlige privilegier og subsidier til næringer, bransjer og bedrifter i tillegg til forslag om å oppheve lover som forskjellsbehandler bedrifter innenfor samme næring.

En betydelig del av aksjekapitalen til bedrifter notert på Oslo Børs er statseid og disponert av Regjeringen via statsråder som generalforsamlinger eller som representanter for staten som mindretallseier. Den makt som dermed er sikret Regjeringen via eierskapsrollen, er meget betydelig. Muligheten for en sammenblanding av, eller samrøre mellom, såkalte samfunnsinteresser og bedriftsøkonomiske, rasjonelle interesser er således til stede i stor grad, og dette kan være skadelig. Når staten gjør noe bedriftsøkonomisk uklart, kan det hevdes å ligge samfunnsinteresser bak, og når det foretas disponeringer som kritiseres ut fra en samfunnsvinkel, kan det henvises til bedriftsøkonomiske årsaker. Dermed utvannes ansvaret – det er alltid en vei ut av kritikkverdige disposisjoner, og muligheten for maktmisbruk blir derfor stor.

Fremskrittspartiet mener at det for alle statlige bedrifter må klargjøres om eierskapet har et styringsformål eller et finansielt avkastningsformål. Enhver kombinasjon av disse to formål avvises, idet det ene eller det andre må velges etter en reell og konkret begrunnelse. Hvis den eneste begrunnelsen for et såkalt nasjonalt, norsk eierskap er å bevare tilknytningen til Norge, og eventuelt et hovedkontor i Norge, mener Fremskrittspartiet at selskaps vedtekter kan endres, slik at en såkalt gyllen aksje eid av staten sikres veto i de spørsmål som faller innenfor slike begrunnelser. Deretter defineres det statlige eierskap som et finansielt eierskap.

Ved salg av alle statens eierandeler i selskaper med finansielle avkastningsformål som begrunnelse vil en ikke ha norske kjøpere, da omfanget er for stort, og det er stor mangel på norske finansielle investorer, bl.a. på grunn av at de store pensjonsordninger er i statens hånd gjennom folketrygden. Fremskrittspartiet mener at statens pensjonsforpliktelser og finansielle eierposisjon i norske bedrifter kan kombineres ved å overføre statlige aksjer i bedrifter hvor finansiell avkastning er formålet, til Folketrygdfondet. Når slike aksjer er overført Folketrygdfondet, vil muligheten for misbruk av statens eiermakt fra politiske myndigheters side være bortfalt, og maktspredning vil være oppfylt. Ytterligere maktspredning kan oppnås ved å dele opp Folketrygdfondet i flere separate og selvstendige fond med egne styrever, administrasjoner

og eierporteføljer, men med samme forhold til at folketrygden disponerer avkastningen.

Statlige eierandeler er betalt av skattebetalere og er derfor befolkningens eiendom, som disponeres av landets myndigheter. Det er befolkningen som gjennom staten eier selskaper som Telenor, Statoil, Statkorn, Statkog og Postbanken samt store andeler i Hydro, DNL, DnB, Fokus og Kreditkassen. I forbindelse med en omorganisering av disponeringen av det nåværende eierskap av flere selskaper vil Fremskrittspartiet også at en del av aksjene i slike selskaper skal kunne overføres direkte til norske borgere uten vederlag, slik at de reelle eierne selv kan disponere sine eierandeler. Det å være aksjonær og eier vil også føre til en gigantisk voksenopplæring av den norske befolkning.

Fremskrittspartiet vil hevde at det ikke er statlig eie i næringslivet i seg selv som kan være negativt, men det er muligheten for maktmisbruk og dårlig utøvelse av eierskap som er det farlige. Med overføring av eierskapet til befolkningen og til et uavhengig folketrygdfond, som igjen er oppdelt i flere fond, vil hovedproblemene være løst. Det forutsettes i denne sammenheng at styrene i fondene under Folketrygdfondet oppnevnes av ulike organisasjoner for hvert enkelt fonds vedkommende. Samtidig forutsettes det at hvert fond har entydige bestemmelser om at de investeringer som foretas, skal sikre en rimelig avkastning og en rimelig risikoprofil. Da vil de i praksis virke som institusjonelle og profesjonelle investorer på lik linje med forsikringsselskaper, investeringsfond, pensjonskasser og banker basert på forskjellige miljøer og forskjellige vurderinger av de enkelte aksjeselskaper som fondene har eierinteresser i. For øvrig forutsettes det også en betydelig grad av frihet når det gjelder valg av investeringer i norske og utenlandske selskaper og fond fra folketrygdens side.

Globalisering av internasjonal økonomi fører til økende konkurranse over landegrensene, og til at bedrifter i større grad kan investere og lokalisere seg utenfor landets grenser. Norge må også konkurrere om å tiltrekke seg verdiskaping, skatteinntekter og arbeidsplasser. Det vi politikere må spørre oss om i den forbindelse, er hva som skal til for at virksomheter skal etablere seg – eller utvide virksomheten, ansette flere folk og forbli – i Norge. Vi mener det er viktig bl.a. å redusere eller fjerne formuesskatten. Mange av våre konkurrentland har ikke formuesskatt, eller den inntre på et høyere formuesnivå. Det er nødvendig å redusere eller fjerne arveavgiften, som ved generasjonsskifte i bedrifter rammer hardt, og sykkelønsordningen må strammes inn ved å innføre karensdager. Arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser må liberaliseres, slik at arbeidskraft som betjener kostbart produksjonsutstyr, kan benyttes mer fleksibelt og rasjonelt.

Delingsmodellen i skattereformen er et kapittel for seg, og vi regner nå med at de ulike skatte- og avgiftsbelastninger som legges på bedriftene, vurderes i sammenheng med gjennomgåelsen av utredningen om et flatere skattesystem.

Det er også svært viktig å bedre næringslivets begrensede muligheter til å skaffe seg egenkapital. Det må da

gjøres mer attraktivt bl.a. for private husholdninger å spare i aksjer. I en strategi for å vitalisere det norske egenkapitalmarkedet er det viktig å bedre rammene for aksjesparing med skattefradrag. Det må gjøres mer attraktivt for ansatte å kjøpe aksjer i egen bedrift, og det er viktig at forsikringsselskapene og institusjonelle investorer har en rimelig plasseringsadgang i aksjer – for å ha nevnt noe.

Fremskrittspartiet har lenge vært bekymret for næringslivets begrensede muligheter til å skaffe seg egenkapital. Det betyr at norsk næringsliv har mindre handlefrihet når det gjelder risikofylt satsing på nye produkter og nye markeder enn mange av våre konkurrentland. Økt egenkapital er derfor en av hovedforutsetningene for å få til den ønskede vekst og omstilling som er nødvendig i næringslivet.

Vi hadde en debatt om utenlandsk eierskap i norske bedrifter og tilgang på egenkapital i samband med Philip Morris' overtakelse av Freia. Spørsmålet om en fusjon mellom Hafslund Nycomed og Ivax trakk debatten i gang på nytt, og det samme har vi opplevd i forbindelse med Kværners sterkere satsing utenfor Norge. Trenden med at norske selskaper etter hvert legger sine hovedkontorer og en større del av sin virksomhet ellers utenlands, er en konsekvens bl.a. av økt internasjonalisering. Mange norske kapitaleiere finner det lite attraktivt å investere i Norge. Det bidrar til mangel på tilgjengelig kapital her hjemme, og for kapitalintensive bedrifter kan det være en viktig grunn til å finne forankring i et internasjonalt miljø.

Selvfølgelig ønsker ingen at de store flaggskipene innen industri og næringsliv trekker utenlands. Skal dette gjøres mindre fristende, må kapitaltilgangen bedres, og da må vi få et mer næringsvennlig regelverk, mener vi. I Bergo-utvalgets utredning ble det eksempelvis påpekt at vi i dag har et skattesystem som favoriserer investeringer i utlandet fremfor investeringer i Norge. Det vil være naturlig å gjøre noe med det. Andre mulige tiltak som er aktuelle, har jeg nevnt eksempler på tidligere i mitt innlegg.

Utlendingene er sterkt inne på industrisiden i Norge. Eierandelen var 31 pst. ved utgangen av 1997, og utenlandsk deltakelse i norske bedrifter har vært et omstridt tema i næringslivskretser. Det er mange myter forbundet med utenlandsk kapital og utenlandsk eierskap i norske bedrifter. Når utlendingene kommer inn, er det mange som frykter tap av arbeidsplasser, at selskaper slaktes, og at produksjonen flyttes ut av landet.

Fremskrittspartiet mener en slik frykt er betydelig overdrevet. Faren for at utenlandske investorer for fremtida velger å holde seg unna Norge og norsk virksomhet, synes langt mer overhengende. Vi mener det er på høy tid å skrinlegge gamle myter om farene ved utenlandsk kapital. Dette er et særnorsk fenomen, fordi man i de fleste andre land konkurrerer om å tiltrekke seg utenlandsk kapital i den globaliseringsprosessen vi befinner oss. Vi mener utenlandske eiere vil bringe med seg kunnskaper som er nyttige for norske bedrifters omstillings- og utviklingsevne. Det er helt nødvendig å ha

utenlandske virksomheter til stede, som f.eks. ABB, Siemens og Ericsson. Det fører til en berikelse av det norske industrimiljøet, industrien lærer av hverandre. Og for å få en god bedrift må man ha gode konkurrenter. For Fremskrittspartiet er det også viktig at eierskapet underordnes spørsmålet om konkurransedyktighet. Det er ikke slik at en utenlandsk kapitalist er slemmere eller drives av andre motiver enn en tilsvarende norsk. Utgangspunktet er for dem begge maksimal avkastning og profitt. Men hvis vi ikke er villige til å legge forholdene til rette slik at næringslivet får muligheten til å utvikle bedrifter som er konkurransedyktige, får vi verken utenlandsk eller norsk kapital til å bygge opp virksomheter i Norge. Det er dette som vil være hovedutfordringen i årene som kommer.

Jeg vil på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre ta opp forslaget referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Hedstrøm har teke opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Etter dette innlegget kunne det vera freistande å spørja Framstegspartiet om dei er like urolige for maktmisbruk i privat sektor som dei er for maktmisbruk i offentlig sektor når det gjeld eigarskap. Når eg høyrer på Framstegspartiet, lurar eg på om dei trur på sin eigen politikk, eller om dei berre seier det dei alltid har sagt. Det minner meg veldig om Willoch sin dynamiske skattepolitikk som skulle ordna opp i så mykje. Me såg korleis det gjekk.

Dersom Framstegspartiet trur på sin eigen politikk – me må jo tru at dei trur på sin eigen politikk – ser Framstegspartiet på Senterpartiet f.eks. som ein trufast samarbeidspartnar i dette? Er det grunn til å tru at Senterpartiet – og ikkje berre Senterpartiet, men for så vidt heile Regjeringa – no har lagt om sin politikk? Representanten Hedstrøm la ganske stor vekt på at dette var ei dårleg melding, at det var lite som kom fram, og at det var lite visjonar, men like fullt har Framstegspartiet gått i hop med sentrumspartia, regjeringspartia, om dei fleste forslaga i denne innstillinga.

Så vert eg litt oppgitt over at Framstegspartiet trur at skattepolitikken skal ordna opp i så mykje. Ser ikkje Framstegspartiet at skattepolitikken berre er eit verkemiddel for dei bedriftene som tener pengar? Dersom ein skal redusera eller auka skatten, gjeld det faktisk berre dei som tener pengar. Me treng ein del andre verkemiddel for å støtta dei som skal koma frå idé til bedrift.

Øystein Hedstrøm (Frp): Representanten Ausdal Starrfelt tok opp en del interessante vinklinger. Det må være helt klart at sterk statlig maktkonsentrasjon eller statlige monopoler ikke er verre enn private monopoler eller en overdreven privat maktkonsentrasjon. Det er viktig at Konkurransetilsynet og andre kontrollorganer i Norge ser til at vi har en friest mulig konkurranse som fungerer.

Det er jo det som har vært feilen i Norge, som jeg beskrev meget tydelig i mitt hovedinnlegg, at det statlige

eierskapet med tilknytning til regjeringen via generalforsamlingen osv. ofte har dobbeltfunksjoner.

Når det gjelder Senterpartiets rolle oppi dette, har Fremskrittspartiet og Høyre klart å trekke med seg regjeringspartiene på en del positive formuleringer i innstillingen når det gjelder formuesskatten. Men jeg vil si at Fremskrittspartiet, som i dag er et 15 pst.-parti på Stortinget, ikke bare ønsker å fremme forslag som oppfattes som demonstrasjonsforslag. Vi ønsker jo å oppnå noe i praktisk politikk, selv om vi på mange områder også i næringspolitikken må trekke opp løypa, fjerne en del gammel vanetenkning og noen hellige kuer. Det skal vi selvfølgelig også fortsette med å gjøre. Jeg beklager at vi ikke har klart det bedre, slik at Norge nå oppfattes som en bremsekloss i Europa når det gjelder å forstå at staten skal ta seg av de primære oppgavene og løse dem skikkelig, før en eventuelt begynner med andre ting. Når det gjelder statlig, spekulativ forretningsvirksomhet, er den på vei ut i nesten hele Europa, unntatt i Norge og i et par andre tilfeller.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Vi har ei sentrumsregjering, og det viser seg i denne meldinga og i hovudstrategiane for eigarskap i norsk næringsliv. Regjeringa vil medverka til ein spreidd og mangfaldig eigarskap, den vil stimulera til privat eigarskap, styrkja bedriftene sine moglegheiter til å byggja opp eigenkapital og ta vare på det offentlege engasjementet innanfor viktige område som forvaltar naturressursar.

Mange har vore inne på Telenor-saka. Dette er ikkje ein debatt om framtida til Telenor, eller til eit selskap med eit namn som begynner med «Tele». Og det er slett ikkje ein debatt om om Telenor skal driva distriktpolitikk. Ansvar for distriktpolitikken ligg i dette huset. Den er ikkje bestemt av eigarskap, men av vår rolle som regulator. Det nye selskapet vil naturlegvis måtta retta seg etter dei konsesjonsvilkåra som storting og regjering vedtek. Tidlegare regjeringar og fleirtalet i Stortinget har, så vidt eg veit, sytt for at «den ytterste, nøkne ø» i Noreg har teletenester til same prisen som ein f.eks. har i Pilestredet. Dette må sjølvstøttast vidare, noko anna er uakseptabelt for ei sentrumsregjering. Sjølv om det nye selskapet får sterkare kapital og ny eigarsamansetnad, skal heile Noreg ha tenester som før.

Den internasjonale trenden er deregulering og privatisering. Noreg har eit stort innslag av statleg eigarskap og er atypisk. Kristeleg Folkeparti meiner at Regjeringa sin innsats må vera å betra moglegheitene for den aktive og private eigarskapen i næringslivet. Dette er viktig for å betra konkurransevna, omstillingsevna og produktutviklinga, og også for å spreia makt og få innverknad. Det er sagt at makt korrupperer, og total makt korrupperer totalt.

Skal ein lukkast med å auka privat eigarskap i ei verd der globaliseringa og konkurransen aukar, må rammevilkåra for bedriftene våre ikkje berre vera stabile og lang-

siktige, men også tenlege for å gjera bedriftene kapitalsterke og motstandsdyktige for svingande marknader.

Den største utfordringa for Noreg, som for dei fleste andre landa, vert å sikra at etablering av bedrifter og kompetanse skjer her. Teknologien kan føra til at vi vert utkonkurrerte dersom ikkje rammevilkåra er tenlege og konkurransedyktige. Gunstige eigarskapsvilkår og skattevilkår er nødvendige i den samanhengen, men også generell forenkling og kamp mot skjemavelde og byråkrati.

Eigenkapitalen er ein viktig konkurransefaktor, og kombinert med ein engasjert og aktiv eigarskap vert den eit verdfullt bidrag til bedriftene sin stabilitet. Det er viktigare for Noreg at verdiskapinga skjer her enn at eigarskapen nødvendigvis er nasjonal, sjølv om ein unekteleg føler at nasjonal eigarskap både er trygt og stabilt. Eit lite land med ein open økonomi er likevel avhengig av internasjonale, konkurransedyktige rammevilkår for å trekkja til seg nødvendig utanlandsk kapital og eigarinteresse. Kristeleg Folkeparti meiner at det er grunn til å vera kritisk til at statleg eigarskap i Noreg ikkje berre er sterkt, men at det også har auka dei siste åra. Derfor vil Regjeringa drøfta nærare både omfanget og organiseringa av denne eigarskapen.

Store delar av etterkrigstida har vore kjenneteikna av at sparing har vore ei tapsforretning. Inflasjon, formuesskatt og skatt på renteinntekter har redusert kroneverdien i løpet av eit år. Dette stimulerer ikkje nemnande til sparing. Men eit samfunn er svært avhengig av at befolkninga sparer, og at sparinga kanaliserer eigenkapital til bedriftene.

Kristeleg Folkeparti er einig med Regjeringa når den ynskjer å bruka skattesystemet for å stimulera til at hushalda sparar i aksjar. AMS-ordninga er ein slik stimulan. Aksjerabatten for ikkje-børsnoterte bedrifter er av same grunn ført vidare. Skatt er alltid eit vesentleg spørsmål i samband med eigarskap. Skattlegging av formue er jo skatt på sparing, og der denne skatten gjer at sparing vert noko negativt, kan den få svært uheldige konsekvensar. Verda har vorte mindre, og norsk næringsliv må på det næraste få same vilkår for eigarskap som utanlandske konkurrentar, som eg har nemnt før. Regjeringa tek dette på alvor og vil gjennomgå formuesskatten i samheng med utgreiinga om eit flatare skattesystem. Sentrumspartia er av den oppfatning at fjerning av formuesskatten naturlegvis vil styrkja norsk privat eigarskap, sjølv om det ikkje er den einaste effekten det kan ha.

Kristeleg Folkeparti ser positivt på alle former for løn eller aksjehandel der arbeidarane kan verta medeigarar i eiga bedrift. Derfor gjekk vi også inn for å auka den skattefrie rabatten ved årets budsjettbehandling. Opsjonar og bedriftsaksjar vil i tillegg kunna vera lønsdempende og stabilisera ekspertise i kunnskapsbedrifter der mangelen på kvalifisert arbeidskraft er stor. Forliket i 1999-budsjettet om 600 000 kr som tak for opsjonar er eit positivt bidrag for å lukkast.

Kristeleg Folkeparti har lenge hatt eit spesielt engasjement for familiebedrifter. Desse bedriftene forbind ein med stor stabilitet og med lange tradisjonar, og mange av dei står føre eit generasjonsskifte. Kristeleg Folkeparti og

Regjeringa er opptekne av at dette ikkje må tappa bedriftene for kapital på ein slik måte at det rokkar ved familiens eigarskap. Arveavgifta og dokumentavgifta må derfor reduserast, sjølv om noko alt har skjedd ved at fribeløpet i arveavgifta vart auka ved det siste budsjettet. Det viser jo at Regjeringa er handlelyktig.

Regjeringa sin politikk er framtidsretta og er tilpassa dei behova næringslivet har for ein aktiv privat eigarskap. Og sjølv om Regjeringa ser behov for å sjå nærare på omfanget av statleg eigarskap, er ein, i god norsk tradisjon, framleis open for statleg medverknad der viktige naturressursar er forretningsgrunnlag eller der statleg medverknad er gunstig av andre årsaker – det er nemleg god sentrumspolitikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg vil henvise til et interessant oppslag i Vårt Land i dag, der det står:

«KrF er på glid om Statoil»

Man har intervjuet parlamentarisk leder i Kristelig Folkeparti, Einar Steensnæs, og det vurderes om Kristelig Folkeparti kan gå inn for delprivatisering av Statoil. Men Steensnæs sier at man ikke ønsker en delprivatisering av kjernevirksomheten i Statoil. Det føler jeg noe underlig i forhold til oljeprisene og det lave overskuddet i statselskapet. Mener Kristelig Folkeparti, når Statoil vurderer virksomhet i Sør-Kinahavet og andre steder, at man, når det gjelder slike usikre engasjement, skal spekulere med skattebetalernes penger? Vil Kristelig Folkeparti fortsette å være med på det, eller mener man det er bedre å trekke inn privat kapital, private investorer som satser egne penger på denne spekulative forretningsvirksomheten, og som også bringer inn bransjekunnskap og har andre fortrinn? Dette er interessant, for jeg vet at mange kristeligdemokratiske partier i Europa har gått i bresjen i privatiseringsprosessen. De har innhentet kunnskaper og gitt et positivt bidrag for at landene skulle få størst mulig fortjeneste og resultater i en privatiseringsprosess.

Så mitt spørsmål til Kristelig Folkeparti blir: Vil man nå være mer åpen når det gjelder privatisering/delprivatisering av Statoil? Fremskrittspartiet vil på et senere tidspunkt fremme et forslag om en privatiseringskommisjon, der man på bred basis tar for seg hele det statlige eierskapet i Norge, og at denne kommisjonen kan fremme forslag om en privatisering eller delprivatisering. Vil Kristelig Folkeparti støtte et slikt forslag?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Eg har ikkje lese Vårt Land i dag, så representanten må orsaka meg når eg ikkje er heilt oppdatert på det som var utgangspunktet for spørsmålet han stilte. Vårt syn når det gjeld Statoil og kva vi der vil gjera i framtida, er heller ikkje heilt avklara. Men eg vil understreka at Statoil med si statlege tilknytning faktisk har vore eit svært viktig bidrag for at norsk oljeindustri har vorte så vellukka som tilfellet er – også for Fastlands-Noreg og norsk økonomi. Slik eg har oppfatta det, er det svært mange andre land med større el-

ler mindre oljeressursar som ser på kva Noreg gjer, for å sikra seg at det vert ein nasjonal gevinst av dei naturressursane dei har. Dermed har vi altså her noko å yta i høve til andre land i og med den eigarforma som Statoil har.

Om eg skal snakka heilt privat og på eigne vegner, har eg ikkje noko imot at det norske folk også får eiga noko av oljereserven, men dette er ikkje avklara i partiet.

Spekulative investeringar med tap bør ikkje noko firma, heller ikkje eit norsk statsforetak, gå i gang med. Ein skal vera kritisk med omsyn til å vera spekulativ når det gjeld investeringar, men det Statoil har, er kunnskap som dei formidlar til andre firma, så dei er iallfall ikkje avhengige av å kjøpa inn kunnskap. Ein del av den kunnskapsindustrien som vi har fått via Statoil, Hydro og andre selskap, gjev ein spin-off-effekt, ikkje minst på vestlandskysten, som gjer at vi teknologisk sett kan vera i front innanfor oljeindustrien i alle verdsdelar.

Michael Momyr (H): Jeg har merket meg at Kristelig Folkeparti, sammen med flertallet, i merknadene taler varmt for familieeide bedrifter og for private eieres vilkår. Også i framtida vil landet være avhengig av den økonomiske verdiskapingen som skjer i slike bedrifter. Det vil være av avgjørende betydning for vår velferd framover.

Kristelig Folkeparti har til og med innsett at det er viktig at vi sammenligner de samlede konkurransevilkårene for norsk næringsliv med tilsvarende vilkår for næringslivet i andre land. Det mest iøynefallende punktet som vi i denne sammenheng kunne gjort noe med, er å harmonisere formuesskatten, og med harmonisering menes her å fjerne formuesskatten. Ut fra det resonnementet synes jeg det ville være naturlig for Kristelig Folkeparti å støtte forslaget som Høyre og Fremskrittspartiet har fremmet.

Spørsmålet mitt til representanten Apelthun Sæle er: Når er Kristelig Folkeparti rede til for alvor å gjøre noe med formuesskatten?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Det er sjølvsagt hyggelig å få gode ord om vår politikk for familiebedriftene. Eg har vakse opp på ei slik familiebedrift og veit kva det betyr å måtta jobba utover natta for å få leveransane ferdig. Då var det ikkje snakk om arbeidstidsordningar!

Når det gjeld formuesskatten, har ein sagt veldig mykje i meldinga om at ein skal vera tolmodig og langsiktig. Det ynskjer vi også i denne samanhengen. Regjeringa seier at ho vil gjennomgå formuesskattlegginga og sjå på dei konsekvensane formuesskattlegginga har, ikkje berre for familieeigde bedrifter, men for alle bedrifter. Det gjer ein i samband med at ein skal sjå på eit flatere skattesystem og også i samband med at ein skal sjå på eigedomsskatten, altså skatt på heimen.

Eg synest nok at representanten Momyr også bør visa tolmod og venta på dei utgreiingane som skal skje frå Regjeringa si side.

Inge Myrvoll (SV): Representanten Apelthun Sæle starta sitt innlegg med å si at denne debatten ikke dreier seg om hvorvidt Telenor skal drive distriktpolitikk. Det

skal vi gjøre i denne sal ved hjelp av regulatoriske ordninger. Sjølsagt skal vi gjøre det, men på det området er jo sentrumsregjeringa helt hjelpeløs, men det er en annen debatt.

Det var faktisk slik at før hadde vi to grep: Det ene var det regulatoriske og det andre var Telenors rolle. Jeg vil gjerne sitere fra samferdselskomiteens innstilling om «Telenor AS si verksemd» fra mars i fjor, hvor det var et flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, som sa:

«Flertallet mener at Telenor også i framtiden skal være et viktig redskap for å sikre landsdekkende tjenester og oppfylle samfunnsplagte oppgaver.»

Man skal merke seg at her var ikke Høyre og Fremskrittspartiet med.

Men så skjedde det noe i høst under budsjettbehandlingen. Da lurer jeg på: Har Kristelig Folkeparti forandret syn på Telenor som redskap fra mars i fjor til januar i år? Eller er det bare det at også det måtte ofres på budsjettets alter?

Det er nemlig sånn at i tillegg til regulatoriske ordninger kunne man pålegge Telenor visse oppgaver, bl.a. én ting som vi nå totalt mister, og det er muligheten til å instruere Telenor om hvor arbeidsplassene skal være. Stortingets flertall, minus Fremskrittspartiet og Høyre, har flere ganger sagt at Telenor skal desentralisere sine arbeidsplasser. Den muligheten forsvinner helt den dagen Telianor eller Telenoria eller hva det kommer til å hete for noe, oppstår. Uansett, delprivatisert eller ikke, den instruksjonen forsvinner, samferdselsministeren er ikke lenger generalforsamling og Stortinget har ingen å henvende seg gjennom. Med andre ord: Den muligheten til å drive distriktpolitikk er nå Kristelig Folkeparti villig til å gi fra seg. Da sitter de igjen med de regulatoriske ordningene, og heller ikke dem er de villig til å gjøre noe med.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Eg synest at representanten Inge Myrvoll burde koma fram med sine utmerkte forslag til namn. Telenoria var eit namn som sikkert kunne få gjennomslag!

Spørsmålet om konsesjonsvilkåra ligg framleis i denne salen, og det er vi som skal avgjera det. At ei endring når det gjeld selskapet sin kapital og eigarstruktur, kan få konsekvensar for andre grep som vi har hatt i våre hender, ser eg ikkje bort frå. Men det betyr ikkje at vi ikkje kan bruka dei reiskapane som vi har, og bruka dei aktivt.

Det som er viktig for Kristelig Folkeparti, er at anten ein bur i nord eller i vest eller på «den ytterste, nøkne ø», skal ein få dei teletenestene som er nødvendige. Og det er elles nødvendig at dei får det til same prisen som ein får sentralt, for den nye teknologien gjer det mogleg, via desse tenestene, faktisk å etablere seg i Distrikts-Noreg på ein meir effektiv måte enn det som har vore tilfellet før.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Odd Roger Enoksen (Sp) (komiteens leder): Ved inngangen til et nytt århundre er det all grunn til å stille

spørsmål ved hvilke utfordringer vi vil stå overfor i årene som kommer, også i forhold til det temaet som er gjenstand for debatt i dag, eierskap i næringslivet.

Økt globalisering, sammen med teknisk utvikling, skjerper konkurransen og øker mulighetene for at kapitalinvesteres der avkastningen er størst.

Dette er ikke tidspunktet for å gå grundig inn i en debatt om de ulike sidene ved denne økte globaliseringen. Jeg skal derfor i denne omgang nøye meg med å slå fast at dette også vil innebære store utfordringer i forhold til eierskap og utvikling av norsk næringsliv.

Investeringer gjøres i et stadig mer omskiftende og kortsiktig perspektiv. Bedrifter kan få nye eiere over natten. Hjørnesteinsbedrifter i lokalsamfunn blir nedlagt i løpet av kort tid fordi de ikke passer inn i strategien hos nye eiere.

I dette perspektiv er det viktig å stimulere til et langsiktig, nasjonalt, aktivt og robust eierskap, der hensynet til arbeidstakere, lokalsamfunn og nasjonens interesser veier tyngre enn kortsiktig avkastning på kapital. Dette gjelder selvsagt også i selskaper der staten er eier.

Den strategi Regjeringen legger til grunn for eierskap i norsk næringsliv, kan kort oppsummeres i fire punkter:

- Man ønsker å bidra til et balansert, spredt og mangfoldig eierskap.
- Man ønsker å stimulere til aktivt privat eierskap.
- Man ønsker å styrke bedriftenes kapitaltilførsel og egenkapital.
- Man ønsker å ivareta et fortsatt sterkt offentlig eierengasjement innenfor forretningsområder som forvalter viktige naturressurser.

Jeg tror i likhet med det Regjeringen legger til grunn i eierskapsmeldingen, at det er viktig å legge til rette for et balansert, spredt og mangfoldig eierskap i norsk næringsliv. Det offentlige har betydelige eierinteresser i næringslivet, og i motsetning til i de fleste andre land er ikke offentlig eierskap blitt redusert de siste årene, men økt.

Det vil selvsagt være ulike oppfatninger om hvor omfattende det offentlige eierskap skal være, men det er et faktum at gjennom de verdier som bygges opp i oljefondet, vil staten komme til å være en betydelig eier både i norsk og i utenlandsk næringsliv i framtiden.

Det er Senterpartiets oppfatning at hvorvidt man har offentlig eller privat eierskap, i seg selv ikke er avgjørende. Det avgjørende for verdiskaping og samfunnsmessig gunstig næringsutvikling er måten eierskapet utøves på, ikke hvem som eier.

Senterpartiets oppfatning er at samfunnet i de fleste tilfeller er best tjent med et langsiktig og stabilt eierskap. Senterpartiet er også av den oppfatning at aktive eiere som regel er å foretrekke framfor passive eiere. Dette gjelder også i selskaper der staten er eier.

Offentlig eierskap har historisk sett gjerne vært knyttet til forvaltning av naturressurser, til bygging av infrastruktur som er nødvendig for å utvikle samfunnet, og til bedrifter der sikkerhetspolitiske hensyn spiller inn. I slike sammenhenger er det etter Senterpartiets oppfatning fortsatt viktig med et sterkt statlig engasjement.

Dessverre har vi sett en utvikling de siste årene med omfattende liberalisering og frikobling av statlig eide bedrifter fra politisk styring og politiske målsettinger, noe som i stor grad har bidratt til å fjerne de gamle argumentene for at vi skal ha et sterkt offentlig eierskap. Staten opptrer i større grad som en finansiell og passiv eier uten andre mål for virksomheten enn rent økonomiske.

Dette er en utvikling det er all grunn til å stille spørsmål ved. Den samfunnskontrakt som gjennom alle tider har eksistert mellom staten, lokalsamfunnet og arbeidstakere, er i stor grad borte. Omstrukturering, sentralisering, fusjoner, nedleggelse eller salg skjer i større og større grad etter pådriv fra ledelsen i selskapene, uten at det skjules til de samfunnsmessige konsekvensene av dette. Vi har altså fått en form for statskapitalisme, der avkastning er overordnet alle andre mål, med staten som passiv finansiell eier. Er denne form for eierskap tjenlig? Jeg mener at den i de fleste tilfeller ikke er det, og at man har gått for langt i å fjerne politiske målsettinger i bedrifter der staten har eierinteresser.

Etter min oppfatning er det beklagelig at stortingsflertallet ikke har vært villig til i større grad å bruke de muligheter som et betydelig statlig eierskap gir til å sette klarere samfunnsmessige mål for de virksomheter staten sitter som eier i, i stedet for gjennom ukritisk bruk av aksjeselskapsmodellen å fraskrive seg ethvert politisk ansvar for disse virksomhetene.

En av de store utfordringene i framtiden blir å bidra til et større samspill mellom privat og offentlig kapital, med sikte på å få til nyskaping, gi vekstimpulser til det eksisterende næringsliv og å bidra til å få igangsatt næringsvirksomhet på områder der private investorer alene ikke er i stand til å realisere spennende, men ofte risikofylte prosjekter.

Jeg tror at et slikt samspill, der det offentlige utviser både tålmodighet, stabilitet og vilje til samspill med private, vil komme til å være avgjørende for utvikling og nyskaping på mange sektorer innenfor næringslivet i tiden framover.

Like viktig vil det være at vi gjennom den store økonomiske handlefrihet staten har, også bidrar til å opprettholde et nasjonalt eierskap i viktige selskaper. Det er ikke likegyldig hvor hovedkontorene er lokalisert. Det er ikke likegyldig hvem som kontrollerer selskaper.

Gjennom investeringer også i de store norske selskapene kan staten bidra til kapitaltilførsel, til nyskaping, til bedret lønnsomhet og ikke minst til å opprettholde nasjonalt eierskap i viktige selskaper. Senterpartiet har altså ikke, som Høyre og Fremskrittspartiet, en ukritisk tro på at privat eierskap i enhver sammenheng er best, men mener at et samspill mellom det offentlige og private ofte kan være den beste løsningen.

Så noen ord om utbyttepolitikk: Det er selvsagt ikke mulig å lage generelle retningslinjer for utbyttepolitikk. Hvor stort utbytte det er forsvarlig å ta ut, vil avhenge av flere forhold – av lønnsomhet, av soliditet og av hvilke mål man har for utvikling av det enkelte selskap.

Jeg skal gjerne innrømme at det nok er grunn til kritikk for måten utbyttet i en del sammenhenger blir fast-

satt på i de statlige selskapene, og jeg mener at det er grunn til å se nærmere på om det er mulig å finne fram til en utbyttepolitikk som i større grad gir forutsigbarhet for det enkelte selskap.

Det er blitt satt spørsmålsteget ved Senterpartiets forhold til statlig eierskap. La meg slå fast hva Senterpartiet mener:

- Et sterkt offentlig eierengasjement må ivaretas i bedrifter som forvalter viktige naturressurser.
- Det offentlige må også ha en klart definert og langsiktig målsetting med sitt eierskap, der det også blir tatt hensyn til hva det offentlige kan tilføre virksomheten gjennom sitt eierskap.
- Det offentlige må utøve sin eierrolle aktivt for å følge opp de politisk fastsatte mål for eierskapet.

Derimot ser ikke Senterpartiet offentlig eierskap som et mål i seg selv, men som et middel for å ivareta politiske mål. Dette innebærer at Senterpartiet vil vurdere hver enkelt bedrift for seg når statens eierforhold skal avklares, slik det også signaliseres i St.meld. nr. 40 for 1997-98, at det er nødvendig å ha en gjennomgang av det statlige eierengasjement i næringslivet.

Som jeg har sagt tidligere, beklager jeg at bl.a. Arbeiderpartiet så ukritisk over år har bidratt til å legge til rette for at samfunnsmessige hensyn er erstattet med rent forretningsmessige hensyn gjennom valg av aksjeselskapsmodellen i mange av de statlige bedriftene. Dette har over tid bidratt til at det er vanskeligere å ivareta politiske og samfunnsmessige hensyn, og dette tilsier også at statens eierinteresser må vurderes i et nytt lys.

Til slutt noen ord om behovet for et mest mulig robust eierskap i en tid da eierskap skifter stadig raskere. Privat eierskap med aktive eiere – gjerne i form av familieeide bedrifter – må stimuleres. Det er en eierform som passer godt inn i de små og mellomstore bedrifter. Men det er på ett område meldingen og for så vidt også innstillingen kunne ha drøftet problemstillingene om et robust eierskap noe nærmere, og det gjelder samvirkeformen. Senterpartiet mener samvirke som eierform bør utvikles og styrkes. Eierformen er robust. Den medvirker til spredning av eierskapet, og den medvirker til at alle som er eiere, har like store muligheter til innflytelse.

Jeg registrerer at SV har fremmet forslag om dette. Det syns jeg er positivt.

Jeg vil gjerne allerede nå be SV vurdere å omgjøre sitt forslag til et oversendelsesforslag, slik at man kan få en grundig vurdering i oppfølgingen av dette. Det er jo også signalisert i St.meld. nr. 40 at man ønsker å se nærmere på den eierformen.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mimmi Bæivi (A): Sterkt statlig eierskap der en forvalter nasjonale ressurser, nevnte representanten Enoksen i sitt innlegg. Men innstillingen til eierskapsmeldingen bærer heller preg av stor enighet og forståelse mel-

lom sentrumpartiene, Høyre og Fremskrittspartiet. Enigheten er faktisk så stor at Senterpartiet ikke har en eneste merknad hvor Høyre ikke er med.

I opposisjon var Senterpartiet sterkt opptatt av å bevare norsk eierskap. Senterpartiet var imot utenlandsk kapital, imot globalisering og store flernasjonale selskaper og ønsket et sterkt statlig eierskap. Nå har Senterpartiet i regjeringsposisjon åpnet for delprivatisering av Telenor og åpnet opp for utenlandsk kapital ved sammenslåing av Telenor og Telia. Senterpartiet viser i innstillingen ingen holdning til statlig eierskap. Mitt spørsmål er: Har ikke Senterpartiet noen reell politikk for statlig eierskap? Ser ikke Senterpartiet at det har noen hensikt å ha statlig eierskap for å trygge norske interesser?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har i mitt innlegg slått fast på hvilke områder det er viktig at vi opprettholder et sterkt statlig eierengasjement. Senterpartiets syn på dette står fast, og det er også nedfelt både i innstillingen og i St.meld. nr. 40. Det er ikke på noen punkter avvik mellom Senterpartiets syn og det som er kommet fram i innstillingen. Det er også en rekke områder hvor hele komiteen står sammen med hensyn til hvordan man gir uttrykk for utviklingen av framtidig eierskap.

Som jeg sa i mitt innlegg, er ikke statlig eierskap noe mål i seg selv. Derimot er statlig eierskap et middel for å ivareta bl.a. politiske og samfunnsmessige målsettinger. Jeg skal være den første til å beklage på nytt at Arbeiderpartiet gjennom de siste ti årene har bidratt til å bryte den sammenheng som har vært mellom politiske og samfunnsmessige mål, og erstattet dette med rent forretningsmessige, økonomiske målsettinger i de aller fleste statlige selskap. Dette har gjort at man selvsagt også må vurdere på nytt i hvilken grad staten skal være inne som eier i de ulike statlige selskap. Jeg skal ikke gå for langt på dette, men jeg har lyst til å slå fast at for oss er det viktig å opprettholde statlig eierskap i en del bedrifter. Vi tar en fordomsfri debatt på om det vil være fornuftig å privatisere deler av Statoils virksomhet, slik olje- og energiministeren tok til orde for tidlig i vår. Vi må også se på innretningen i forhold til den fusjonen som har skjedd mellom Telenor og Telia, hvor alle er kjent med at fusjonsplanene stoppet opp for et års tid siden. Etter en debatt i Stortinget ble det gitt uttrykk for et bredt ønske om at disse samtalen skulle fortsette, bl.a. fra Arbeiderpartiets side. For Senterpartiet vil det være viktig å ivareta en del av de hensyn som Telenor også i framtiden skal ivareta som en aktør i telemarkedet. Det blir en annen skål – det får både Regjeringen og Stortinget anledning til å komme tilbake til i neste omgang.

Ivar Kristiansen (H): Jeg vil stille to spørsmål til representanten Enoksen. Det første går på statlig eierskap. Jeg har registrert at Senterpartiet har vært med på noen meget interessante merknader som tyder på bevegelse i utviklingen av Senterpartiets holdning til dette spørsmål. I og med at man finner ut at rammebetingelsene for statlig eierskap endrer seg underveis, at disse selskapene ikke lenger er i en monopolsituasjon, og at man er kom-

met over i en konkurransemessig situasjon, vil man da – ut fra det samme resonnementet som ved delprivatisering av Telenor – kunne gå videre med en utselgning i eierskap i Olivin A/S, Raufoss, ASA, Kongsberg-gruppen og eksempelvis Norsk Jetmotor?

Det andre går på Enoksens formuleringer om globalisering. Norske investeringer i utenlandsk industri er faktisk større enn utenlandske investeringer i norsk industri. Norge er totalt avhengig av nærvær og tilstedeværelse av utenlandske selskaper. Det handler om kultur, kunnskap, kapitaltilgang osv, jf. vårt besøk på Island nylig i næringskomiteen, hvor vi fikk anskueliggjort hvordan dette har brakt vekst og utvikling innenfor nasjonen. Jeg henviser til Senterpartiets program, hvor det står en formulering om at Senterpartiet vil arbeide for

«at man utreder mulighetene for å opprette et offentlig investeringsfond for å forebygge uønskede utenlandske oppkjøp».

Hva slags uønskede utenlandske oppkjøp er det Senterpartiet tenker på?

Odd Roger Enoksen (Sp): Til det første spørsmålet: Vi har en sak liggende i komiteen til behandling som omfatter statens eierskap i en rekke ulike bedrifter. Dette vil vi komme tilbake til. Regjeringen vil også komme tilbake til en konkret vurdering av hver enkelt av de bedriftene som representanten Kristiansen her har vært inne på, så jeg skal ikke gå nærmere inn på i hvilke tilfeller det vil være aktuelt å selge seg ut. Det vil ikke være fornuftig å ta den debatten her og nå. Men jeg har signalisert – og det står fast det jeg sier – at for oss er ikke statlig eierskap i seg selv noe mål, men et middel til å oppnå en del politiske målsettinger. Den vurderingen vil også bli lagt til grunn for statens eierskap i de bedrifter som Kristiansen nå tar opp.

Det er riktig at Norge har større investeringer i utenlandsk næringsliv enn utenlandsk næringsliv har i Norge. Dette har selvsagt også bl.a. sammenheng med at staten gjennom oljefondet har betydelige investeringer i utlandet, og at norsk næringsliv hvor også staten er inne som eier, har gjort betydelige investeringer i utlandet. De samme prinsipper som skal gjelde for investeringer i norsk næringsliv, skal selvsagt også gjelde for investeringer i utenlandsk næringsliv. Man skal ha langsiktighet. Man skal ivareta hensynet til ansatte på en skikkelig måte. Man skal ivareta hensynet til lokalsamfunnet og til de nasjoner hvor man går inn og investerer, i langt større grad enn man skal ivareta hensynet til kortsiktige økonomiske avkastninger. Dette ligger fast enten man gjør investeringer i utlandet, eller det er utenlandsk kapital som blir investert i Norge.

Vi har ingen problemer med at utenlandsk kapital brukes til investeringer i Norge – tvert imot. Det kan ofte gi viktige impulser i forhold til utvikling av selskaper. Men det som for oss er avgjørende, er at man kan utvikle et robust eierskap, og at man kan ivareta hovedkontorfunksjoner, som vil komme til å være viktig i framtida både med hensyn til forskning og utvikling, og det må ivaretas på en langt bedre måte enn det har vært gjort så langt.

Inge Myrvoll (SV): I likhet med representanten Bæivi har jeg merket meg at sentrum kun har fellesmerknader med Høyre og Fremskrittspartiet og ingen egne. At Senterpartiet utvikles som merknadsparti, er ingen katastrofe, men at de nå helt forener seg med Høyre og Fremskrittspartiet, er litt mer trasig.

Hvis man husker valgkampen for 1 ½ år siden – det er jo noen som husker så langt tilbake som 1 ½ år – var hovedbudskapet for Senterpartiet: mindre marked, mer styring. De kritiserte Arbeiderpartiet – med god grunn – for å være for markedsorientert. Da skulle man tro at når Arbeiderpartiet på en måte svekkes grepet om den politiske styringa, var Senterpartiets oppgave å styrke grepet. Men det de gjør, er å slippe grepet. Det gjør vondt verre. Når man da prøver å gjemme seg bak Arbeiderpartiets politikk og sier at Arbeiderpartiet har svekket styringa, og derfor kan vi gi blaffen, må det være lov å si at dette er det reneste sludder.

Det man gjør nå, og det står omtalt i denne innstillinga i dag, er å vise til at man har vært enige om at man skal delprivatisere Telenor. Husker man hva Senterpartiet for 1 ½ – 2 år siden sa om telepolitikk sammen med RV i denne sal? De beskyldte til og med SV for å være for langt mot høyre og markedsorientert.

I dag hører jeg at representanten Ringstad, kollega av Enoksen, er rasende på Tormod Hermansen for at han har sagt sannheten: I det fusjonerte selskapet kommer vi ikke til å drive distriktpolitikk. Sjølsagt gjør de ikke det. Det er jo Hermansens gamle drøm å slippe at politikerne skal holde noen styring med ham. Det er klart at et fusjonert selskap – privatisert eller delprivatisert eller ikke – har vi ingenting med å gjøre. Er representanten Enoksen enig i at Hermansen har rett, og at det ikke er noen grunn til Jorunn Ringstads bebreidelser mot Hermansen, og at Senterpartiet med åpne øyne sier at det nye teleselskapet skal få lov til å styre helt på egen hånd?

Odd Roger Enoksen (Sp): Telenors muligheter for å føre distriktpolitikk har overhodet ingenting med den forestående fusjonen å gjøre. Telenors muligheter for å drive distriktpolitikk ble begrenset gjennom den omdanningen av Telenor til aksjeselskap som skjedde for et par år tilbake. Også SV var blant de partiene som ønsket en slik omdanning, som ønsket at de politiske og samfunnsmessige mål skulle fjernes fra Telenors formålsparagraf til fordel for rent forretningsmessige hensyn.

Så sier Inge Myrvoll at de distriktpolitiske hensyn skal ivaretas gjennom konsesjonslovgivningen som blir gitt i denne sal. Det er rett. Men vi har i svært mange tilfeller sett at dette ikke er tilfredsstillende. Konsesjonsvilkår vil til en viss grad måtte være generelle. De vil åpne for at man har en prosentvis andel som skal ha så og så god dekning. Vi har sett når det gjelder TV2, vi ser når det gjelder NRK2, vi ser når det gjelder mobiltelefoni, hvordan deler av landet blir uten den samme dekning som sentrale områder har, fordi man når man går inn på en dekningsprosent, raskt vil kunne oppnå det gjennom å dekke de mest folketunge områdene, og så er det deler av landet som faller utenfor.

Det er ingen grunn til å tro – dessverre, Inge Myrvoll – at ikke den samme utviklingen kan komme til å skje når liberaliseringen innenfor telesektoren nå har slått til for fullt. Det skal bli interessant å se om SV vil være villig til å stå opp og kjempe for at man skal kunne føre en aktiv distriktspolitikk, at distriktene skal ha tilbud på de samme tjenester til den samme pris som sentrale områder har, og at man skal få ta del i teknologiutviklingen. Jeg tror Inge Myrvoll skal komme til å få se at det vil være problemer med å ivareta dette gjennom en konsesjonspolitikk, men vi skal få rikelig anledning til å komme tilbake til den debatten.

Inge Myrvoll (SV) (fra salen): President! Det er en åpenbar misforståelse, det er direkte feil.

Presidenten: Det bør helst være det.

Inge Myrvoll (SV): Representanten Enoksen sa at SV gikk inn for å omdanne det gamle Televerket til AS. Det er direkte feil. Vi stemte imot. Men det var for så vidt ikke da man slapp det politiske grepet. Det er nå man er i ferd med å gjøre det.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Karin Andersen (SV): Hvem som eier og har råderett over produksjonsmidlene, har alltid vært et kjernepunkt i politikk. Å skape verdier som lar seg fordele i en global markedsliberalistisk turboøkonomi, er vanskelig. Fins det motstrategier, og er det politisk vilje til å bruke dem?

Globalisering er ikke noe nytt og slett ikke bare negativt. Det er den nye massive dereguleringa av finansmarkedene og den enorme styrkinga av finanskapitalen på bekostning av industri og handelskapital og nasjonalstatens mulighet til å gjøre sjølstendige valg som er problematisk. Konsekvensene er at maktforholdet er veldig sterkt endret. Det har blitt maktkonsentrasjon som i stor grad er på private hender. En strategi med mindre skatt til dem som allerede eier, betyr at man styrker maktkonsentrasjonen. Det er det flertallet gjør i innstillinga og Regjeringa foreslår i meldinga. Meldinga mangler fullstendig kritisk analyse av hvordan dette virker. Meldinga sier lite om hvordan privat eierskap samler makt, men påstår at det kun er maktsamling på statlige hender som er et problem. Det er feil tidspunkt, sier Senterpartiet, å trekke opp og diskutere disse synspunktene og analysere utviklinga, det er feil tidspunkt å gjøre det nå. Men eierskap er sentralt i hvordan man skaper og fordeler goder.

Sterke bedrifter og sterke investorer er styrket. Staten spiller nå en stor og sterk rolle som småsparerne på ingen måte kan ta. Er det småsparerne som skal sendes ut i kampen mot de store internasjonale finansgigantene? Når en vet at det ikke finnes lojalitet til nasjoner, velferdsoppgaver eller arbeidsplasser i internasjonal finanskapital, hvordan er det da mulig å være så naiv at en sier at nasjonalt eierskap ikke er viktig i seg sjøl bare verdiskapinga foregår i Norge? Hvis en skal sikre nasjonalt

eierskap, at verdiskapinga, kompetanseoppbygginga og knoppskytinga skjer i Norge, må staten sitte med betydelige eierandeler. Det er ingen andre som kan gjøre det økonomisk, eller som kan være tung nok til å få betydning. Andre motiver for eierskap er forskjellige og ikke alltid sammenfallende med samfunnsinteressene. Private eiere er bra. Utenlandske eiere kan også bidra positivt, men de store, tunge investorene er lite opptatt av om Norge får del i verdiene og i framtidige arbeidsplasser.

Skatt på næring og formue blir etter en slik strategi viktig. Når man senker den, får det den konsekvensen at arbeid, konsum og bolig, som ikke er flyttbart i samme grad, blir det som kan skattlegges. En annen følge blir økt «røkkifisering» av norsk næringsliv, er rein gambling, og det er veldig betenkelig at man skal la norske bedrifter bli liggende åpne for oppkjøp av eiere som går inn ikke på grunnlag av kompetanse eller overbevisende perspektiv for utvikling av bedriften, men på basis av formue. Dette trodde vi i hvert fall Senterpartiet var imot, og det er en helt ny kurs som nå er signalisert fra Senterpartiets lederkandidat og leder av komiteen.

SV ser at det er et behov for å supplere dagens system med mer bevisst statlig satsing. Vi foreslår statseie, et 100 pst. statlig eid investeringsfond. Vi støtter Arbeiderpartiets forslag om et investeringsselskap og teknologi-fond, men ser at det er behov for et 100 pst. statlig eid investeringsfond. Vi ønsker at staten skal kjøpe seg inn i nøkkelbedrifter. Premissene for det statlige engasjementet skal være forretningsmessige og langsiktige og sammenfallende med premissene til andre seriøse eiere. Samfunnshensyn skal ivaretas, og det dreier seg om omstrukturering, rekruttering, knoppskyting, lokalisering og kompetanseoppbygging. Det skal ikke være et subsidieelement i disse investeringene. Det skal ivaretas av SND.

I tillegg fremmer vi et forslag om at samvirke bør utredes på mye bredere grunnlag enn det som er blitt gjort i eierskapsmeldinga. Det er ikke berørt i det hele tatt, og det er ganske oppsiktsvekkende at en sentrumsregjering ikke har sett på dette viktige området i norsk næringsliv og på å utvikle denne eierformen som et nasjonalt eierskap, som et eierskap som ikke går etter størst mulig profitt, men som er interessert i å ivareta tunge samfunnsmessige interesser. Når samfunnsinteressene skal ivaretas, brukes foretaksformen. Vi fremmer et forslag for å få evaluert denne foretaksformen, slik at vi kan se om de politiske målene blir nådd, og om vi trenger sterkere virkemidler for å styre politisk i forhold til slike bedrifter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anita Apelthun Sæle (KrF): I Voksenåserklæringa står det at vi vil vurdere behovet for ei eiga samvirkelov, og dette er allereie under utgreiing i Regjeringa. SV kjem etter på dette området, og forslaget bør derfor over-sendast – berre som ei opplysning til representanten.

Eg synest representanten sa at sentrumspartia berre var opptatt av *statleg* maktkonsentrasjon som det einaste

(Apelthun Sæle)

uheldige. Det er naturligvis ikkje tilfellet. All maktkonsentrasjon er uheldig. Det er nettopp det som har skjedd på statlege hender i Noreg, og derfor peikar vi på det. Det inneber ikkje at ikkje andre maktkonsentrasjonar kan vera uheldige. Sjølvstøtt er dei det. Vi veit om dei multinasjonale selskapa som konsentrerer stor makt, og vi ynskjer ikkje ei slik utvikling, berre så det er oppklart.

Elles hadde eg etter dette innlegget eit ynske om å sitera noko som Per Kleppe sa ein gong for 20 år sidan. Han sa at i eit sosialdemokrati er det ikkje rom for små bedrifter og for arva industri. Vi må bruka skattelova for å bli kvitt dei, sa han. Slik tenkte altså ein gammal sosialdemokrat, og eg lurar på om ein sosialist framleis tenker på same måten.

Karin Andersen (SV): Hvis representanten Apelthun Sæle hadde vært opptatt av hva SV mener om små bedrifter, tror jeg hun kanskje hadde oppdaget at vi har en utdanningspolitikk, en forskningspolitikk og en støttepolitikk som langt overgår Kristelig Folkepartis, og som nettopp ville treffe små bedrifter som ikke nødvendigvis tjener store penger nå, men som kunne bygge seg opp og bygge opp kompetanse med det entreprenørskap, den entusiasme og den kompetanse som finnes i slike bedrifter. Det vi mener, er at bedrifter som går godt, skal være med og bidra til fellesskapet mer enn de gjør i dag. Vi ønsker altså en politikk for å støtte mer opp i oppstartingsfasen, og at samfunnet så kan være med og høste i høstingsfasen.

Så snakker Apelthun Sæle om at det har vært en farlig konsentrasjon av statlig makt i statlige bedrifter. Hovedkritikken mot statlige bedrifter har jo vært at de ikke har drevet god næringsutvikling, at de ikke har hatt industriell kompetanse til å drive bedriftene sine videre. Det har vært hovedkritikken mot dem. Men det som kan sies om slike bedrifter, er at de i hvert fall i noen grad kan være underlagt folkevalgt kontroll. En strategi som øker det private eierskapet, der vet vi at de investorene som kommer inn, slett ikke er norske småsparere, men tunge, internasjonale finansielle investorer som tar sine beslutninger i lukkede styrerom, ikke i Norge engang, og det hadde jeg trodd at Senterpartiet hadde erkjent. Jeg hadde trodd at Kristelig Folkeparti hadde erkjent det i langt større grad, og at de derfor hadde innsett at statlig eierskap var viktig, og at det var viktig at vi økte det nettopp for å beholde den nasjonale styringen over næringsutviklingen i Norge.

Presidenten: Ønsker representanten Karin Andersen å ta opp forslagene nr. 3 – 5?

Karin Andersen (SV) (fra salen): Det gjør jeg.

Presidenten: Representanten Andersen har dermed tatt opp forslagene fra SV.

Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Leif Helge Kongshaug (V): Stortingsmeldingen om eierskap i næringslivet viser etter mitt syn at sentrums-

regjeringen med sin næringspolitikk møter fremtidens utfordringer på en langt mer offensiv måte enn tidligere regjeringer.

Meldingens hovedbudskap er helt i tråd med Venstres syn på næringspolitikken: at vi skal stimulere til et aktivt, privat eierskap hvor det lønner seg å skape arbeidsplasser for seg selv og for andre, at vi skal ha et mangfoldig og balansert eierskap av norsk næringsliv uten for sterke maktkonsentrasjoner på verken statlige eller private hender, og at det offentlige skal bidra med risikokapital og kompetanse til det nye næringslivet.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen har sluttet opp om Regjeringens eierskapsstrategi, og at vi gjennom statsbudsjettet for 1999 allerede har kommet i gang med å oppfylle noen av målene.

Når vi snakker om eierskap, har mange lett for å gjøre det til en debatt om offentlig kontra privat eierskap. Det er viktig nok, men eierskapsdebatten bør etter mitt syn handle om langt mer enn det. Den bør f.eks. handle om hvorvidt vi ønsker å legge til rette for de aktive, private eiere av egen bedrift. Norge har lange tradisjoner for et slikt eierskap, ikke minst gjennom de mange familiebedriftene våre. De er en av forutsetningene for at vi kan opprettholde velstand og bosetning også i Distrikts-Norge.

Eierskapsmeldingen legger til rette for at denne type eierskap er noe samfunnet kan sette pris på og belønne. Særlig fokuseres det på det å kunne ha medeierskap i egen arbeidsplass, gjennom aksjekjøp og opsjoner. Denne type eierskap er særlig viktig for mange nye kompetanse- og forskningsbaserte bedrifter, som er avhengige av ikke å miste nøkkelmedarbeidere til veletablerte, større selskaper som de konkurrerer med.

Disse forsknings- og kompetansebaserte bedriftene stiller i det hele tatt næringspolitikken vår overfor nye utfordringer, som Regjeringen langt på vei møter med denne stortingsmeldingen. De er ofte avhengige av en lang forsknings- og produktutviklingsfase, som krever langsiktige og ofte risikofylte investeringer av en type som det kan være vanskelig å få fra private investorer alene. Et aktuelt eksempel på dette er det norske elbil-eventyret Pivco AS, hvor SND gjennom flere år har bidratt med over 100 mill. kr i lån og tilskudd, som har vært helt avgjørende for at utviklingsarbeidet har kunnet fortsette. Til slutt fikk man lønn for strevet: Gjennom Fords oppkjøp av Pivco har Norge nå fått industrimuligheter som de færreste på forhånd ville ha trodd var mulig.

Nettopp slike eksempler forklarer hvorfor Regjeringen gjennom SNDs virkemiddelapparat satser sterkt på bl.a. de regionale såkornfondene, som skal gi hele landet tilgang på denne typen risikokapital.

Venstre mener det fortsatt er behov for statlig eierskap på områder hvor bedrifter forvalter viktige naturressurser, men vi må hele tiden ha en bevisst politikk på hvordan vi forvalter verdiene som det offentlige sitter på. Det kan for eksempel være fornuftig forvaltning av fellesskapets ressurser å frigjøre passiv eierkapital til aktiv risikokapital for å utvikle nye bransjer og nye bedrifter, som etter hvert må overta noe av den verdiskapingen som da-

gens oljebaserte næringsliv står for. Vi kan ikke bare ha sparepengene liggende under madrassen, vi må være villige til å gi dem som kommer etter oss, muligheten til å tjene sine egne penger i stedet for bare å leve på arven.

Regjeringen har med urette blitt kritisert for at det har skjedd for lite i næringspolitikken. Sannheten er at det er lenge siden så mange tunge og gode næringspolitiske saker har blitt fremmet for Stortinget som i det siste året, og at viktige næringslivstiltak har blitt prioritert slik som innenfor de trange rammene for årets statsbudsjett.

Eierskapsmeldingen viser at Venstre og Regjeringen har en klar og god strategi for hvordan vi kan få et fremtidsrettet næringsliv i Norge, bygd på naturressurser, kompetanse og ny teknologi. Jeg håper Stortinget slutter seg til meldingen slik den foreligger, og jeg føler meg trygg på at Regjeringen vil følge opp det arbeidet som er påbegynt gjennom budsjettet for 1999, for å sette en eierskapspolitikk ut i livet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Arbeiderpartiet har i tilknytning til denne saken fremmet et forslag hvor en ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om og opplegg for et investeringsselskap og et teknologifond. Formålet med et slikt investeringsselskap og et teknologifond er å få til et samarbeid mellom det offentlige, staten, og det private næringsliv på dette viktige området. Vi mener at f.eks. investeringsselskapet bør organiseres som et aksjeselskap med privat flertall i styret. Den samme tenkning ligger også til grunn for teknologifondet. En skulle tro at et slikt samarbeid mellom staten og det private næringsliv var i tråd med gode sosialliberale tradisjoner.

Mine spørsmål til representanten Kongshaug blir da: Hvorfor er Venstre imot dette? Hva vil Venstre foreslå av konkrete tiltak for å møte de viktige utfordringene vi møter gjennom forslaget om opprettelse av et investeringsselskap og et teknologifond?

Leif Helge Kongshaug (V): Jeg vil understreke at Venstre og Regjeringen ser det som uhyre viktig at vi har virkemidler som kan bidra med risikokapital for å få på fote bedrifter som har gode muligheter for å lykkes over tid, men som ofte mangler kapital i starten, slik at gode ideer har vanskelig for å bli realisert. Det virkemiddelapparatet har vi gjennom SND.

Jeg vil bare minne om at økt teknologisatsing er viktig for Venstre og Regjeringen. Det har vi også kunnet realisere gjennom årets budsjett ved et nytt prosjektutviklings-tilskudd og økte midler til de såkalt regionale såkornfondene. De regionale såkornfondene skal nettopp ta seg av slike oppgaver som representanten Bjarne Håkon Hanssen etterlyste i denne sammenhengen. Arbeiderpartiet gikk imidlertid imot opprettelsen av slike såkornfond.

Svaret på spørsmålet er derfor at Venstre og Regjeringen tar vare på det som Arbeiderpartiet har tenkt gjennom sine forslag, nettopp gjennom de etablerte regionale såkornfondene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Fleirtalet her i dag går inn for meir privat eige og mindre offentleg eige i norsk næringsliv. At høgresida ynskjer ei slik retning, er ikkje noko nytt. At regjeringspartia gjer det, er overraskande, særleg om me ser eit par år tilbake, og særleg om me ser på kva Senterpartiet har meint framigjennom. Senterpartiet har i opposisjon gått imot all endring i så vel det offentlege eigarskapet som ved framlegg om anna organisering – det vera seg då Telenor vart gjort om til aksjeselskap eller då Posten vart gjort om til statsforetak. Odd Roger Enoksen har til og med teke opp att kritikken mot Arbeidarpartiet her i dag, samtidig som Senterpartiet går saman med høgrekreftene mot eit offentleg-privat investeringsselskap og mot eit teknologifond. I budsjettet gjekk dei òg mot eit forskingsfond. No går dei òg saman med høgrekreftene inn for privatisering, mest over heile fjøla ser det ut til, i alle fall er dei svært opne, sjølv om representanten Enoksens innlegg i dag ikkje var særleg klårgjerande. Eg fekk helst inntrykk av at Senterpartiet prøver å ri to hestar samtidig.

Representanten Enoksen har tidlegare sagt at me treng mindre høgrepolitikk, ikkje meir. Tykkjer ikkje Enoksen at han både i budsjetthandsaminga og i dag skaper fleirtal for meir høgrepolitikk, ikkje mindre? Meiner han at dette går rett veg, eller går det feil veg? Senterpartiet kunne faktisk skapt fleirtal for ein annan politikk i dag – ein politikk som på ein offensiv måte ville ha gjeve norsk næringsliv høve til å styrkja sin posisjon i ei stadig meir globalisert verd.

Staten har vore og bør etter Arbeidarpartiet si mening vera ein viktig aktør i norsk næringsliv. Det er viktig at staten, som andre aktørar, er profesjonell i sitt eigarskap, at staten er ein stabil, tolmodig og langsiktig eigar med ein utbyttepolitikk det er lett å føreseia – akkurat slik som private eigarar bør vera, anten dei er norske eller utanlandske.

Regjeringspartia, og spesielt Senterpartiet, har ofte gjeve uttrykk for at dei er skeptiske til utanlandsk kapital og utanlandske eigarar. Det er for så vidt gledeleg at Regjeringa i denne meldinga tonar ned denne skepsisen og samstundes legg vekt på kvaliteten på eigarane. Utanlandsk kapital har sikra både investeringar og tilfang av kapital i mange norske bedrifter i lang tid. Det har til tider vore den einaste kapitalen som har vore tilgjengeleg, og det er ikkje bare ei naudløysing det har vore snakk om. Utanlandsk kapital frå investorar som er seriøse og ynskjer å bidra til utvikling og vekst, og dermed til sikring av arbeidsplassar, kan vera eit positivt tilfang for ei bedrift. Det kan t.d. gje tilgang til både ny kompetanse, nye nettverk og nye marknader.

Men det er sjølvsagt ikkje eit poeng for oss i Arbeidarpartiet å få mest mogleg utanlandsk eigarskap. Det er tvert imot viktig å ta vare på og auka det norske eigarskapet for å sikra vidare utvikling av dei ulike miljøa i Norge. Det som er eit poeng, er at fleirtalet her i dag går imot å utvida det norske eigarskapet ved å gå imot eit investeringsselskap der staten kan gå inn med inntil 49 pst.

av eigardelen i ulike selskap. Det er ikkje sjølvstøtt at desse midlane kan skaffast via privat norsk kapital.

Me har ei melding om næringspolitikken til handsaming i komiteen no. Eg skal ikkje føregripa det, berre peika på at denne meldinga er bygd på tanken om at «small is beautiful», og at små og mellomstore bedrifter i distrikta er det aller beste. Akkurat desse bedriftene ville kunna ha stor nytte av både eit investeringselskap og eit teknologifond. Så her er det noko som ikkje heng i hop.

Den meldinga me handsamar i dag, skil seg frå Arbeidarpartiet si eigarskapsmelding spesielt i synet på statleg eigarskap og i synet på fond. Det er òg vesentlege nyanisar i synet på opsjonar og aksjerabattar, og i synet på skatt som verkmiddel i næringspolitikken. Arbeidarpartiet meiner sjølvstøtt framleis at Jagland-regjeringa si melding var meir offensiv og framtidsretta. Her er det m.a. lagt vekt på at viktige mål for næringspolitikken er å fremja eit lønsamt næringsliv, sikra næringslivet si konkurransevne, tryggja arbeidsplassar i Noreg, bidra til nyskaping, sikra at oppkjøp og fusjonar i næringslivet er med på å bidra positivt til sysselsetjing og velferd, og sikra staten ei sentral rolle i forvaltninga av samfunnet sine ressursar. Det vil me m.a. gjera ved å supplera næringslivet sin eigen innsats med tiltak som kan styrkja bedriftene økonomisk, miljømessig og teknologisk. Det er trist at me ikkje i dag får fleirtal for eit nytt investeringselskap, og at teknologiseringa vert mykje mindre enn Arbeidarpartiet gjorde framlegg om.

Terje Knudsen (Frp): Med det meget omfattende statlege eierskap i næringslivet har Norge gått i en annen retning enn det som er hovedtrenden internasjonalt. Fremskrittspartiet mener derfor at privat eierskap er en avgjørende forutsetning for næringsutviklingen, og her er både aktivt, personlig eierskap og privat, institusjonelt eierskap meget viktige faktorer. Aktivt, privat eierskap er av stor betydning for landets økonomiske vekst og sysselsetting, mens private, institusjonelle eiere i moderne økonomier er avgjørende for den samlede tilgang på risikokapital til næringslivet.

Viktige grep for å fremme privat eierskap er, som saksordfører Gabrielsen nevnte, å fjerne formuesskatten. Like viktig er det å erstatte den usosiale delingsmodellen med en uttaksmodell, og dessuten foreta salg av statlige aksjer i selskaper der samfunnmessige hensyn ikke tilsi-er fortsatt statlig eie.

Fremskrittspartiet vil hevde at det ikke er statlig eie av næringslivet som i seg selv kan være negativt, men derimot er det muligheten for maktmisbruk og dårlig utøvelse som er betenkelig. En stor del av aksjekapitalen i bedrifter notert på Oslo Børs er stateid og disponeres av Regjeringen via statsråder som generalforsamling. Den makt som således er sikret Regjeringen via eierskapsloven, er meget betydelig. Således er muligheten for en sammenblanding av såkalte samfunnsinteresser og bedriftsøkonomiske, rasjonelle interesser til stede i stor grad, noe som kan være skadelig for næringslivet.

Fremskrittspartiet er opptatt av at det innføres nye regler for beskatning av aksjeopsjoner til ansatte, men er

ikke enig i Regjeringens standpunkt med hensyn til at de nye reglene bare skal gjelde innenfor begrensede beløp eller utelukkende for generelle ordninger i bedriftene. Fremskrittspartiet mener at de nye reglene bør gjelde generelt, og at det innebærer at det ikke skjer noen beskatning før det faktisk viser seg at innløsning eller salg av opsjon på aksjer i arbeidsforhold gir gevinst. Dette vil være i tråd med trenden i de land som det er naturlig å sammenligne seg med, som Danmark, Finland, Sverige, Tyskland, Frankrike, USA etc.

Fremskrittspartiet viser til at arveavgiften burde vært fjernet, da den slår hardt og uheldig ut ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter. Vi er positive til Regjeringens initiativ som tar sikte på å innføre en ordning der innbetalt dokumentavgift kommer til fradrag i arveavgiften ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter, men vi vil påpeke at dette bare vil være et lite skritt i riktig retning for å bedre disse bedrifters konkurransedyktighet.

Statsråd Lars Sponheim: Debatten i dag viser at det er bred tilslutning i Stortinget til Regjeringens politikk for en mer balansert, spredt og mangfoldig eierstruktur, og at det er nødvendig for å sikre sysselsetting og verdiskaping over hele landet. Det ser også ut til å være bred enighet om Regjeringens strategi for eierskapet i norsk næringsliv og for de virkemidlene som er foreslått i meldingen. Det at så mange tiltak er satt ut i livet allerede før debatten i dag, viser også at man har klart å gripe noen av tidens hovedutfordringer i næringspolitikken.

Et av de mest sentrale punktene i Regjeringens eierskapsstrategi er å stimulere til aktivt, privat eierskap. I norsk næringsliv er det behov for eiere som gjennom bedriftsutvikling kan bidra til å skape nye arbeidsplasser. At også ansatte gis muligheter for medeierskap i bedriften, kan bidra til at flere får et eierforhold til sin egen arbeidsplass og til at de mindre bedrifter klarer å holde på kompetent kunnskapskapital. Regjeringen har holdt et høyt trykk i disse spørsmålene for å få gjennomført tiltak allerede i budsjettet for 1999. Gjennom budsjettbehandlingen er det bl.a. skapt grunnlag for å endre tidspunkt for skatlegging av opsjonsfordeler på inntil 600 000 kr, for å øke den skattefrie rabatten for ansattes kjøp av aksjer i egen bedrift og for å lempe på summen av arveavgift og dokumentavgift ved generasjonsskifte i familiebedriftene.

Dette er en vesentlig kursdreining bort fra tidligere regjeringens politikk på området og viktige skritt for å legge grunnlaget for videreutvikling av lønnsomme kunnskapsbedrifter med aktive eiere over hele landet. Jeg har videre merket meg at flertallet mener at også reduksjon i eller fjerning av formuesskatten vil være et vesentlig bidrag for å styrke norsk, privat eierskap. Dette er noe Regjeringen vil komme tilbake til, bl.a. i forbindelse med oppfølgingen av innstillingen fra utvalget som vurderte flatere skatt.

Normalt vil aktive eiere med et langsiktig perspektiv spille en avgjørende rolle for tilgangen av risikokapital til små bedrifter, gründere og nyskappingsprosjekter. Ett av statens viktigste bidrag til næringspolitikken er imid-

lertid – etter Regjeringens mening – å spille en rolle når markedet alene ikke klarer å drive risikoprojekter med stort potensial for verdiskaping gjennom den første, kritiske fasen. Regjeringen har derfor gitt høy prioritet til arbeidet med å styrke nyskaping, kompetanse og teknologiutvikling i næringslivet. Konkret innebar dette forslag om økt teknologisatsing gjennom et nytt prosjektutviklingstilskudd og økte midler til de regionale såkornfondene. Dette er godt fulgt opp i budsjettet for 1999. Vi vet at eierskapsmeldingen ble lagt fram allerede i fjor vår, slik at store og viktige deler av den allerede er blitt realisert.

Et annet sentralt element i Regjeringens melding er spørsmål knyttet til statlig eierskap. Siden denne regjeringen tiltrådte for halvannet år siden, har det skjedd svært mye på dette området, noe som også har medført at vi nå har en langt mer konstruktiv debatt om spørsmålet. Som meldingen framhever, er det behov for å foreta en nærmere drøfting av både omfanget og organiseringen av det statlige eierskapet. Staten har en viktig eierrolle på enkelte områder, særlig når det gjelder forsvarlig forvaltning av viktige naturressurser, men vi må ha klart for oss at statlig eierskap er et virkemiddel for å oppnå nasjonale mål, det er ikke noe mål i seg selv. Med økende deregulering og konkurranse på tvers av landegrensene må vi være åpne for nye grep som kan fremme utviklingen av et konkurransedyktig norsk næringsliv.

Budsjettforliket om delprivatisering og børsnøtering av Telenor er et godt eksempel på dette. Forrige ukes nyhet om sammenslåing med Telia viser at utviklingen nå er godt i gang. Det nye selskapet, med privat deleierskap, vil kunne bli en slagkraftig enhet i det internasjonale telemarkedet. En slik sammenslåing vil skape større muligheter for å trygge framtidige arbeidsplasser i Norge og for videreutvikling av norsk kompetanse.

Et annet viktig forhold knyttet til statens eierskap, er forholdet mellom rollen som eier og rollen som regulator. Regjeringen har vært opptatt av at det skal være ryddige rammebetingelser på dette området. Jeg har merket meg at komiteens flertall mener det må vurderes å samle de statlige eierinteressene i ett departement. Dette forslaget vil jeg ta med meg videre.

Jeg vil avslutningsvis si at komiteens innstilling på en god måte støtter opp om Regjeringens eierskapsstrategi. Jeg er svært fornøyd med at vi allerede nå har fått gjennomført en rekke av de viktigste tiltakene i meldingen. Andre tiltak vil kreve mer langsiktig oppfølging, og jeg kan forsikre at Regjeringen er innstilt på å holde trykket oppe. Det vil være nødvendig for å sikre et balansert eierskap som kan bidra til utvikling av vekstkraftige nærings- og kompetansemiljøer i landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Statsråd Sponheim heldt eit innlegg der ein kunne få inntrykk av at det var gjort særdeles mykje på dette området i den tida han har sete som næringsminister. Eg må nok vedgå at det ikkje berre er eg som har vanskar med å sjå dei store grepa som her har

skjedd, så det skal bli litt artig i tida som kjem, å få dokumentert desse vesentlege nyskapingane og endringane i næringspolitikken.

I synet på statleg eigarskap er det rett, som statsråd Sponheim seier, at det har skjedd endringar. Men dei endringane har skjedd ved at eitt av regjeringspartia totalt har forandra syn på dette, og dermed har ein fått eit anna regime. Dersom det er slik at Regjeringa vil ta æra for eit endra syn på statleg eigarskap blant fleirtalet her i salen, så må ein gje den æra til Senterpartiet. Eg har lyst til å spørje: Er det slik at statsråd Sponheim er samd i at dei vesentlege endringane på dette området har skjedd i Senterpartiet og ikkje i andre parti her i huset?

Så berre ein liten kommentar til Telenor-Telia, som Regjeringa no har skrytt av stolpe opp og stolpe ned. Det er ikkje lenge sidan heile saka stoppa fordi Regjeringa ikkje ville, så det skjer avgjort endringar relativt raskt i Regjeringa, og det kan jo kome vel med i enkelte saker.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg stiller meg noe undrende til innledningen i denne replikken fra representanten Opseth. For det første antyder han at det ikke skal ha skjedd så mye på dette området, og så går han over til å si at det har skjedd en total endring i eierskapspolitikken. Men det er jo ikke mulig å kombinere disse to utsegnene.

Det er min klare oppfatning at om det ikke har skjedd en total endring, så har det skjedd en betydelig kursendring etter at vi fikk et regjeringsskifte. Jeg husker at da Stortinget for halvannet år siden behandlet den forrige regjeringens langtidsbudsjett, var disse spørsmålene et sentralt tema. Veksten i det statlige eierskapet under tidligere arbeiderpartiregjeringer og en mulig sammenblanding av roller, som det å utøve eierskap og være regulator osv., var sentrale tema, og en må kunne si at det på halvannet år har skjedd viktige endringer på dette området.

Det er ikke min oppgave å spekulere om i hvilken grad det er skjedd endringer i de ulike partiene. Jeg slår fast at de prinsipper som er nedfelt i eierskapsmeldingen som er til behandling i dag, også ligger til grunn for denne regjeringens politiske grunnlag, som er nedfelt i Voksenåserklæringen, hvor en ønsker å bidra til å styrke det private, mangfoldige eierskapet i små og i større bedrifter og styrke private eierskapsmiljøer, men også å ha et prinsipielt syn på hvor statlig eierskap er viktig på områder som handler om å forvalte naturressurser, og gjennom eierskap bidra til å ta ut en sentral nasjonal grunnrente på kraftsiden og olje- og gassiden. Staten spiller også en veldig viktig rolle, hvor markedet aldri vil kunne løse oppgaven i en tidlig fase, i overgangen fra forskning til forskningsbasert næring. Der er markedet for dårlig til å løse oppgavene, og staten må hjelpe markedet til å sørge for at det fødes nok bedrifter. På disse områdene har Regjeringen en veldig tydelig politikk.

Øystein Hedstrøm (Frp): Meldingen sier det klinende klart: Det er behov for å drøfte omfanget og organiseringen av det statlige eierskapet nærmere. Det stiller et klart flertall i komiteen og i Stortinget seg bak. Stats-

råden har også ved en rekke anledninger gitt uttrykk for at han ønsker å avhende eierandeler i statlig virksomhet. Jeg har her et oppslag fra Dagens Næringsliv, mandag den 20. april 1998, med følgende overskrift: Vil selge statlig virksomhet. Der står det:

«Regjeringen vil selge aksjer i statlige bedrifter».

Det trekkes frem bedrifter som Kongsberg Gruppen, Olivin og Raufoss.

Det er flott at det er en slik prosess på gang i Regjeringen. Det er også fint at Fremskrittspartiet og Høyre i budsjettforlik kunne trekke i riktig retning, og da tenker jeg på Telenor. Men dette blir jo stykkevis og delt. Det er ikke en strukturert fremgangsmåte når det gjelder en privatiseringsprosess for AS Norge. Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Vil det ikke tjene norske interesser å ha en helhetlig plan for denne virksomheten?

Jeg var tidligere i mitt hovedinnlegg inne på at vi kommer til å fremme forslag om å få etablert en privatiseringskomisjon som skal ta for seg det totale norske eierskap i Norge, som kan gå inn og vurdere det og legge frem forslag for regjering og storting om hvordan man kan håndtere det for å følge de synspunkter som næringsministeren har, nemlig å avhende eierandeler.

Statsråd Lars Sponheim: La meg først si at det selv sagt er viktig at vi til enhver tid har en debatt om omfanget og organiseringen av det statlige eierskap. I en verden med så raske forandringer bør ingenting unntas fra en debatt. Uansett hva slags ideologiske innfallsvinkler man måtte ha til dette, bør man stole så mye på sine argumenter at man tåler å ha en debatt om disse tingene. Det er viktig å ha en debatt om disse spørsmålene, det ser vi nå om dagen.

Så reiser representanten Hedstrøm spørsmål om en del selskaper som er underlagt forvaltningen i Nærings- og handelsdepartementet. Det ligger en sak til behandling i næringskomiteen om akkurat disse selskapene, hvor Regjeringen har gitt uttrykk for sitt syn på dette, og hvordan man tenker seg ikke minst forvaltningen av eierskapet i tiden framover. Det er jo selskaper som i all hovedsak allerede er delprivatisert, og hvor staten er eier sammen med mange private selskaper. Vi vil komme tilbake til en nærmere debatt om de enkelte selskaper når den stortingsmeldingen blir behandlet.

Jeg vil bare minne om at vi allerede i høst solgte ett selskap, Norsk Jetmotor, hvor staten hadde eierandeler, og forvalter var Nærings- og handelsdepartementet. Det var et salg som ikke var stykkevis og delt eller tilfeldig, men vi hadde en langsiktig industriell investor, Volvo, som hadde veldig interessante planer for bedriften. Det var her kommet til en naturlig modning hvor staten faset seg ut som eier og slapp til en seriøs og langsiktig, industriell investor. Det er ikke slik at vi selger tilfeldig eller stykkevis og delt. Det ligger selvsagt en samlet plan bak dette i Regjeringen. Men jeg tror også vi skal være klar over ved videre salg på en del områder at det er ganske viktig å ha for seg at vi etter hvert har relativt svake norske eiermiljøer, og at dette ikke bør gå fortere enn at norske eiermiljøer har en rimelig sjanse til å overta en del av

de oppgavene som staten tradisjonelt har hatt i en del selskaper.

Ivar Kristiansen (H): Mye av det som presenteres fra Regjeringens side i denne stortingsmeldingen, lever under vignetten: Lettere hverdag for småbedriftene.

Nå viser jo samtlige dokumenter at det har vært en betydelig reduksjon i det direkte private eierskap i norsk næringsliv de siste ti år. Og sannsynligvis er vi inne i en akselererende negativ utvikling. Faktum er at det er de børsnoterte selskaper som får svært mye av oppmerksomheten, og som også står for den store debatten nasjonalt, selv om de børsnoterte selskapene står for bare 15-20 pst. av det norske næringsliv. De familieeide bedriftene, som også har en stor og tung plass, de små selskaper, får en stadig mindre del av debatten. Og selv om denne stortingsmeldingen har kommet flere hakk i riktig retning etter tilbakesendingen, går det med for små steg der det er behov for å ta noen jafs. Det er disse små selskapene som har møtt den kolossale renteøkningen. Det er disse selskapene som har måttet baske mest med årets lønnsoppgjør. Faktum er at det sannelig ikke er blitt lettere i hverdagen for de små bedriftene. Statsråden lanserte for vel et år siden under en viss seremoni en handlingsplan for små bedrifter, og derfor er det litt merkelig når vi gjør opp status i dag, at det bare er ett av ni tiltak som er gjennomført. Hvorfor har denne handlingsplanen for småbedriftene i disse vanskelige tider kommet så skjevt ut?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg må vel se på det som ros når Høyres medlem i næringskomiteen sier at dette er flere hakk i riktig retning. Vi må iallfall oppfatte det slik. Vi ser også av innstillingen at her går det et prinsipielt skille i politikken, med regjeringspartiene og Høyre og Fremskrittspartiet på den ene side, når det gjelder synet på dette mangfoldige, private eierskapet som vi ønsker. Det kan nok være at Høyre gjerne skulle gått mye lenger på en del områder, men det mener altså ikke Regjeringen. Vi går med den fart som vi mener er den riktige, og setter i kraft de virkemidler som vi mener er riktig å bruke.

Så reiser representanten en del spørsmål som er mer knyttet til den generelle behandlingen av næringsmeldingen. Hele debatten i dag har jo båret preg av at behandlingen av eierskapsmeldingen og den generelle næringspolitikken har blitt noe sammenvevd. Det er slik at Regjeringen la fram som en del av statsbudsjettet en handlingsplan for småbedrifter. Vi har nå kommet litt ut i januar, statsbudsjettet falt på plass for kort tid siden, og vi er i gang med et viktig arbeid på alle de punkter som er nevnt i denne småbedriftsplanen. Jeg forstår godt og har absolutt respekt for at stortingsflertallet er utålmodig etter at ting skal skje på dette området, men jeg må be om å få bruke noen uker og måneder på å gjennomføre til dels kompliserte ting i denne handlingsplanen. Det kommer, og jeg kan forsikre at her blir det ingen forsinkelser, her går arbeidet fram med en fart som er nødvendig.

Når det gjelder «lettere hverdag for småbedrifter», som representanten var opptatt av, må vi bare innrømme

at vi har hatt ytre forhold gjennom året 1998 som har bidratt i gal retning, ikke minst har rentesituasjonen og de økte renter ført til betydelig økte kostnader for småbedrifter, og det er jo uheldig. Da er det avgjørende at vi ikke får en situasjon som gjør at mye av dette private, mangfoldige – og gjerne familiebaserte – eierskapet glipper for oss, men at vi klarer å beholde det også i litt dårlige tider, for å kunne ha denne robuste eierformen klar når det kommer bedre tider for bedriften.

Presidenten: Den foreløpig sist inntegnede replikant er Karin Andersen.

Karin Andersen (SV): Statlig eierskap har vært sentralt i denne debatten og blir omtalt som noe litt tungt, stivt og ikke helt forenlig med et moderne næringsliv. Telenor er et eksempel på statlig virksomhet og eierskap som har vært helt i front, både når det gjelder teknologi, kompetanse og pris, og når det gjelder å kunne oppfylle gode samfunns mål. Jeg har oppfattet at statsråden har vært en av de politiske pådriverne for privatisering av denne bedriften. Det beklager SV.

Men når det nå også ser ut til at det blir flertall for denne delprivatiseringen av Telenor, betyr jo det salg av aksjer og betydelige inntekter til staten. Er det slik at næringsministeren helst ser at disse pengene som da kommer inn, skal gå ut i form av skattelette til bedrifter som går godt, eller er det klokt å fundere på å investere slike penger i framtidig utvikling, f.eks. ved opprettelse av fond for forskning, for utdanning og for infrastruktur?

Statsråd Lars Sponheim: Ja, replikanten mener Regjeringen eller stortingsflertallet på en del punkter i dag gir uttrykk for at statlig eierskap er noe som er tungt, vanskelig og umulig. Det er ikke riktig. Vi ønsker et balansert forhold mellom det staten bør eie, og det private bør eie. Den balansen har nok ikke vært ivaretatt, etter min oppfatning, i rimelig grad de siste årene, hvor vi har hatt en formidabel vekst i det samlede statlige eierskapet i norsk næringsliv. Jeg forstår godt at det har vært en utvikling som en skikkelig sosialist synes er all right. Sosialisme handler jo om å eie produksjonsmidlene, og at SV i dag fremmer forslag om å ha et rent statlig investerings-selskap som skal kjøpe produksjonsmidler en masse, må jo være bra for en sosialist. Jeg har den største respekt for det. Når man har mye penger, trenger man ikke engang væpnet revolusjon for å overta produksjonsmidlene – så det er i og for seg greit nok! Her går det klare skillelinjer i ideologien.

Sentrumpartiene ønsker å ha et balansert eierforhold mellom private og staten, og vi understreker at vi ønsker statlig eierskap på områder hvor vi tror det er viktig. Det gjelder ofte i startfasen av bedriftenes liv, og det gjelder i faser hvor det kanskje skal ventes tålmodig i en del år før forskningsresultater kan bli til næring, osv., og da trenger vi et engasjert statlig eierskap.

Ellers vil jeg gå imot det som er antydning, at den ene statsråden skal være sterkere pådriver enn den andre i spørsmål knyttet til Telenor. En samlet regjering står bak

det vi nå har fremmet, og en samlet regjering ser dette som en god løsning for Telenor i en endret televerden, hvor store bedrifter ute i verden nå sitter og regner på muligheten for å ta store jafs av det norske markedet. Da er det viktig at vi kan ha et nordisk basert selskap med betydelig aktivitet i Norge – et selskap som er i stand til å stå opp mot den økte konkurransen. Dette er en ny verden, og da er det ikke alltid gamle løsninger som er svaret.

Øystein Hedstrøm (Frp): Det er en replikk «ledig», og da benytter jeg anledningen.

Det som fikk meg til å gripe ordet, var det statsråden sa om at det er visse bidrag som går i feil retning for næringslivet. Jeg vil understreke at ikke alt kan skyldes Regjeringen i denne saken, men det som er en regjerings ansvar, er selvfølgelig å ha virkemidler for å kunne dra næringslivet i riktig retning. Her har i det siste en del næringslivsledere og ledere av næringslivsorganisasjoner vært på banen. Blant annet har den nye administrerende direktør i NHO, Finn Bergesen, vært veldig bekymret over utviklingen i konkurransenivået i Norge, fordi man altså svekker konkurransesituasjonen i forhold til konkurrentlandene. Han nevner spesielt skatte- og rentenivået og våre små og mellomstore bedrifter i distriktene, og det skulle jo være av sentral interesse for en sentrumsregjering å ivareta distriktenes interesser.

Jeg griper ordet fordi jeg ikke synes det har kommet tydelig nok frem hvilke virkemidler Regjeringen nå jobber med for å forsøke å kompensere for den gale utviklingen vi opplever, og som bedriftene og næringslivslederne opplever når det gjelder konkurransesituasjonen spesielt for små og mellomstore bedrifter i distriktene.

Statsråd Lars Sponheim: Replikanten viser til det den påtroppende administrerende direktør i NHO gav uttrykk for i nyttårsintervjuet, og som jeg også fikk anledning til å gå noen åpne debattrunder med den nye direktøren om. Han pekte spesielt på to forhold i 1998 som førte til en forverring av konkurransekraften. Det ene var renteutviklingen, som vi alle smertelig har fått registrert, og det andre var et lønnsoppgjør som nok ble dyrere for mange bedrifter enn det som godt var og som svekket konkurransekraften – et lønnsoppgjør som ble dyrere for norske bedrifter enn det ble for mange bedrifter ute. Summen av disse to forhold har gjort det komplisert og vanskelig for mange bedrifter, og ikke minst for mange distriktsbedrifter, som har dårligere marginer, mindre å gå på, enn kanskje mer sentrale bedrifter.

Så til spørsmålet om hva Regjeringen gjør for å møte disse to forholdene. Når det gjelder renteutviklingen, handler det veldig mye om et stramt budsjett i høst og å stå imot i og for seg mange gode ønsker om mer bevilgninger over statsbudsjettet. Det handler altså om å ha et samlet finanspolitisk opplegg for å skape grunnlag for en lavere rente. Vi har også på nyåret sett en gunstig utvikling av kronekursen, som har gitt grunnlag for å kunne ha realistiske håp om en rentenedgang i løpet av det første halvåret. Jeg tror nok det igjen henger sammen med

hvordan vi klarer å takle det andre viktige elementet i en forverret konkurransesituasjon, nemlig lønnsoppgjøret. Vi er nok helt avhengig av, og det er nok det viktigste elementet nå, at vi klarer å få et lønnsoppgjør til våren som ikke bidrar til å forverre konkurransekraften. Det er nok også, i tillegg til det stramme budsjettet vi nå har for landet, vårt viktigste bidrag for å få ned renten. Regjeringen har her etablert et inntektspolitisk samarbeid med alle organisasjonene og partene i næringslivet, også arbeidstakerorganisasjonene, som synes å være med på å få til et moderat lønnsoppgjør til våren. Det er nok det viktigste bidraget til konkurransekraften vår.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Jan Petersen (H): Et par av replikkordskiftene i dag påkaller noen få randbemerkninger. Min første randbemerkning gjelder replikkordskiftet mellom Opseth og Sponheim, hvor de i virkeligheten har rett begge to. Jeg tror nok næringsministeren har rett i at det har skjedd en del på dette området i løpet av de par siste årene. Men jeg tror nok også Opseth har meget rett i å stille spørsmål om dette skyldes regjeringspartiene. Realiteten er vel at de har hatt pådrivere som gjennom budsjettbehandlinger og på andre måter nettopp har dratt norsk politikk i riktig retning.

Den andre randbemerkningen dreier seg om replikken fra Opseth til Per-Kristian Foss, for jeg skjønnte det var en viss frustrasjon fra Opseths side over at Per-Kristian Foss har snakket om de samme hovedlinjene gjennom 17 år, som han sa. Til det må jeg si at det skulle bare mangle at vi ikke snakker om de samme hovedlinjene når vi ser at det går vår vei hele tiden, at forståelsen for de problemstillinger Høyre har prøvd å reise gjennom mange år, nå begynner å bre seg i norsk politikk. Jeg tror det vi nå har sett i forbindelse med Telenor, og den gryende debatten om Statoil, nettopp gir en forståelse av at her er vi på rett vei. Men slik har det ofte vært i norsk politikk. Først har Høyre reist et synspunkt, som alle har vært helt imot, så har det skjedd en modning, og deretter har alle latt som om de har vært *for* hele tiden. Jeg tror det kommer til å være noe av historien om en del av de viktige industri-spørsmålene som vi nå står overfor.

På denne bakgrunn er det gledelig at vi gjennom tre versjoner av eierskapsmeldingen gradvis har oppnådd forbedringer i eierskapspolitikken. Når næringskomiteens flertall

«legger til grunn at reduksjon i eller fjerning av formuesskatten vil være et vesentlig bidrag for å styrke norsk privat eierskap i næringslivet, og forutsetter at Regjeringen også tar med dette hensynet i den samlede vurdering av et flater skattesystem»,

er det viktige skritt i riktig retning og forhåpentligvis begynnelsen på en viktig seier for titusenvis av aktive, private eiere.

Aktivt, privat eierskap er en hovedkilde til nyskaping og lønnsomhet i næringslivet. Den sterke og særnorske skattleggingen av norske eiere fører til at privat eierskap fortrenses, og at næringsvirksomhet ofte flytter ut av lan-

det. Derfor er det viktig at det begynner å bre seg en erkjennelse av at dagens formuesbeskatning er gal, men det er også skuffende at Høyre og Fremskrittspartiet står alene om et forslag om å avvikle formuesskatten innen 2002. Avvikling av formuesskatt og redusert arveavgift er de viktigste bidragene til et skattesystem som fremmer økt privat eierskap i næringslivet.

Det statlige eierskapet i norsk næringsliv er svært omfattende. Ifølge Bankforeningen er det foretatt en vurdering som viser at det statlige eierskap er verdt omtrent 1 000 milliarder kr. Mer enn halvparten av det norske næringslivet er eid av staten. Den sterke statlige dominansen fører til en betenkelig maktkonsentrasjon på statens hånd. Det skaper uheldige habilitetskonflikter mellom statens rolle som eier og som kontrollør, og svekker kravet til lønnsomhet og avkastning på investert kapital.

De store prinsipielle og økonomiske problemene knyttet til statlig eierskap bekymrer Høyre. Jeg vil gjerne understreke at det er viktig å ha prinsipielle holdninger til disse spørsmålene. Derfor er det, som jeg sa innledningsvis, gledelig at det nå er en betydelig utvikling i riktig retning, som gir seg utslag i den nye politikken når det gjelder Telenor. Delprivatisering og børsnotering tvunget igjennom ikke minst av budsjettforliket i høst, var viktig. Det er også interessant å konstatere at mens Arbeiderpartiet stemte mot forslaget om delprivatisering av Telenor før jul, ja så er det nå åpenhet for å gjøre dette.

Jeg håper vi vil se den samme utviklingen når det gjelder Statoil. Vi vil ved første anledning fremme forslag om å delprivatisere Statoil. Senest ved budsjettbehandlingen for neste år vil vi stille klare krav om dette. Vi registrerer at dette også er synspunkter som deles av bl.a. konsernsjef Norvik i Statoil. Jeg håper derfor at modningen som vi nå ser, vil gjøre seg gjeldende ikke bare i noen flere partier, men i så mange partier at også dette blir en virkelighet.

Rita Tveiten (A): Så langt ut i debatten vert det neppe høve til å koma med dei heilt revolusjonerande, nye innspela, men det får no så vera.

Godt eigarskap i næringslivet er fyrst og fremst prega av langsiktig engasjement, anten det gjeld statleg eller privat eigarskap. Næringslivet er avhengig av langsiktige rammevilkår som gjer at det er råd å rekna seg til på førehand kva vilkår som gjeld.

Staten si rolle som eigar i næringslivet har vore prega av nett slike verdiar, dvs. fram til dei siste åra. Staten kan ikkje ha heilt andre krav til si eiga rolle som eigar enn dei ynskjemåla og normene som vert uttalte i høve til private eigarar, ikkje minst gjeld dette sjølve rolla som profesjonell eigar. Den statlege eigarskapen er ikkje eit mål i seg sjølv, men har vakse fram i det omfanget me kjenner i dag, som fylgje av mangel på risikovillig kapital samt at Noreg er eit land med rike naturressursar, som det er naturleg at staten styrer til felles beste for oss alle.

Dette frittek ikkje staten frå å stilla strenge krav til forvaltninga av eigarskapen. Det er rimeleg at staten utviklar sin eigarskap med same krav til utbytte som private verksemdar. Staten bør nytta same prinsipp for fast-

setjing av utbytte som det private næringslivet. Arbeidarpartiet sluttar seg difor til at det vert fastsett generelle krav til avkastning og utbyttepolitikk. Det må likevel understrekast at utbyttepolitikken bør utformast slik at han er råd å rekna seg til på førehand, og at han ligg fast for ein periode på fleire år.

Det må vera endringar i dei ulike selskapa sin situasjon som fører til endringar i utbyttepolitikken. Det er her det har gått heilt over styr i dei siste budsjetterundane her i huset.

Både Telenor og Statoil har fått merka kva lagnad det kan vera å vera 100 pst. statseigd når stortingsfleirtalet samlar seg om å sjå bort frå at staten må oppføra seg like profesjonelt som private eigarar. Når det langsiktige perspektivet lyt vika for salderingsbehov i ein budsjettinnspurt, er det ikkje vanskeleg å forstå at ei ansvarleg bedriftsleiing ynskjer seg ei delprivatisering, slik det har vore signalisert i media ved fleire høve. Særleg gjeld dette for dei verksemdene som er i ein konkurransesituasjon som krev profesjonell avgjersledugleik til kvar tid. Dette kan sjåast som eit nederlag eller som at målet er nådd, alt etter kva som var det eigentlege siktemålet.

Med til ei profesjonell handtering av eigarskapen høyrer ein langsiktig plan om reinvestering av frigjevne ressursar. Siktemålet må vera å få til ei ny, varig verdiskaping i Noreg ved sal av statsaksjar. Særleg må det vera rett å setja inn ressursane i utdanning og forskning samt utvikling og framskaffing av teknologi som kan danna grunnlag for ny og framtidretta aktivitet i Noreg.

Det er dette som er bakgrunnen for at Arbeidarpartiet gjer framlegg om eit investeringsselskap som skal medverka til å tryggja langsiktig norsk eigarskap og dermed sysselsetjinga i Noreg. Framlegget omfattar også eit eige teknologifond som skal hjelpa småbedriftene til å verta i stand til å utvikla ny teknologi. På denne måten vil me forvalta arvesølvet på ein tillitvekkjande måte.

Regjeringa Jagland presenterte i så måte ein offensiv strategi for å møte dei utfordringane framtida byr på. Investeringfondet på 1 milliard kr skulle medverka til utvikling av ny teknologi og kompetanse i små og mellomstore verksemdar i alle delar av landet. I eit slikt fond kunne bedrifter få tilgang på lån til framtidretta investeringar.

Det er ikkje kreativitet som manglar, men kapital. Det er det som må vera utfordringa vår.

Lars Gunnar Lie (KrF): Det er viktig at eigarskap i næringslivet er sett på den politiske dagsordenen. Regjeringa si målsetjing med den meldinga Stortinget i dag debatterer, er å kunna få oversikt over eigarsituasjonen i norsk næringsliv, sjå nasjonal eigarskap i lys av internasjonalisering og den teknologiske utviklinga. Derfor er denne debatten viktig. Derfor er det viktig kva signal som vert gjevne attende til Regjeringa frå Stortinget, både i innstillinga frå komiteen og i denne debatten. Det er viktig av omsyn til utviklinga av næringslivet, og det er viktig av omsyn til sysselsetjinga.

Vi treng mangfald i eigarskap. Vi treng å ha ei balansering av eigarskap der langsiktig eigarskap er eit viktig

element. Vi treng å stimulera til aktiv, privat eigarskap i norsk næringsliv. Slik eg ser det, er det å finna kombinasjonen av aktiv eigarskap og langsiktig eigarskap svært viktig for god utvikling av næringslivet. Vi treng å arbeida vidare med måtar å styrkja eigenkapitalen og sikra kapitaltilførsel til næringsverksemdene på. Eg meiner også det er naudsynt å ha offentleg eigarengasjement innafor forretningsområde som forvaltar viktige naturressursar som er nasjonal eigedom.

Lat meg koma med nokre merknader/kommentarar til dette med aktiv eigarskap.

Næringsverksemdar treng aktive eigarar, eigarar som har kompetanse, og som har styring – eg understrekar det – av verksemdene. Slike eigarar har familieverksemdene ofte hatt – og har. Derfor er det naturleg at det både frå Regjeringa og frå sentrumspartia er merksemd på rammevilkåra for desse verksemdene.

Verksemdene treng personar som har både kapital og industriell og marknadsmessig kompetanse. Kapitalen som homogen og mobil konkurransefaktor vil neppe kunna gje varige konkurranseføremoner. Men det er når kapital og kompetanse vert kopla, at betre konkurransevne oppstår. Vi har ikkje så mange eigarmiljø i landet som har dette, og dei vi har, må vi leggja tilhøva til rette for. Aktive eigarar brukar både arbeidsinnsatsen, kunnskapen og kapitalen sin for å utvikla lønnsame verksemdar som sikrar arbeidsplassar og sysselsetjing.

Det er med andre ord ikkje likegyldig korleis eigarstrukturen i norsk næringsliv utviklar seg. Slik eg ser det, er det viktig å ha merksemd på følgjande område i tida framover:

For det første: Ein må byggja vidare på dei private eigarmiljøa som er i Noreg. Dette er område som naturleg er relaterte til m.a. skattlegging, ikkje minst skattlegging av formue.

For det andre: Eg meiner ein må arbeida vidare med analyse og vurderingar av kryssseigarskap mellom foretak der ein samstundes tek vare på omsynet til konkurranse og at det ikkje verkar hindrande på omstilling.

For det tredje: Utvikling av private og halvoffentlege investeringsselskap til langsiktige industrielle eigarar er viktig, og med det vil ein kunna medverka til at investeringskapital vert meir næringslivsretta.

For det fjerde: Eg meiner det er viktig at staten er inne som langsiktig minoritetseigar av omsyn til stabilitet i ein del verksemdar, og at staten i nokre sentrale verksemdar har majoritetsinteresser.

For det femte og siste: Eg trur også den politikken som vert ført av Regjeringa, der utanlandsk kapital kjem inn, er både naturleg og rett.

Den statlege eigarskapen i norske verksemdar er stor, og den oppmjukinga som Regjeringa har lagt opp til, er ein rett veg å gå etter mitt syn.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen att.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Det er av vital nasjonal betydning at vi sikrer et nasjonalt eierskap over

viktige deler av norsk næringsliv. Dette er viktig av økonomiske grunner, men det er også viktig for en nasjons selvfølelse. På samme måte som vi er stolte når vi vinner OL-gull i langrenn eller vinner Melodi Grand Prix, er vi også stolte når Statoils skilt lyser langs E4 i Sverige. Og nasjonalstoltheten ble skuffet da Freia – et lite stykke Norge – ble solgt ut.

Jeg skal imidlertid villig innrømme at bildet er mer komplisert, for jammen er vi også stolte når ABBs norske avdeling blir tildelt viktige oppgaver på konsernnivå, og vi blir skuffet når Kværner flytter til London. Så er da kanskje ikke nasjonalstoltheten bare knyttet til hva vi eier, men også til hva vi får til her hjemme.

Utenlandske investeringer har vært av fundamental betydning for den velstandsutvikling vi har sett i Norge. Det gjelder ikke minst den første utbyggingen av vannkraftressursene i begynnelsen av dette århundre og utbyggingen av petroleumsressursene i den senere tid. Både Hydro og Elkem er selskaper som er etablert ved hjelp av utenlandsk kapital og kompetanse.

Vi har mange eksempler på at utenlandske eiere har vært helt avgjørende for nyskaping og næringsutvikling, og slik vil det også være i framtiden. På mange områder vil utlendingene ha større industriell kompetanse og kan se muligheter vi selv ikke ser. I slike tilfeller kan etablering av ny eller utvikling av eksisterende virksomhet derfor forutsette at man klarer å trekke til seg såkalt kompetent kapital fra utenlandske kilder. Innslag av utenlandske eierinteresser kan også være av betydning for å sikre markedsadgang og markedskanaler. Vi må derfor ikke i utgangspunktet se utenlandsk kapital som en trussel, men som et verdifullt tilfang.

Til tross for den nytte vi kan ha av utenlandsk kapital, er det mitt syn at det er av vital betydning å sikre et nasjonalt eierskap. Vi må ha en rimelig bredde av internasjonalt konkurransedyktige bedrifter som har sin strategiske hjemmebase i Norge. Det betyr at bedriften har vesentlige deler av sine hovedkontorfunksjoner her, at den strategiske og markedsmessige utvikling skjer her og at sentrale deler av forsknings- og utviklingsinnsatsen skjer her. Det vil ofte også kreve at viktige deler av produktionsvirksomheten skjer her.

Dette forutsetter ikke nødvendigvis at bedriften er norsk eid. Bedrifter, som ABB, som legger vesentlige deler av sine strategiske og kunnskapsmessige funksjoner innen et nærmere avgrenset forretningsområde til Norge, vil kunne være like viktige aktører i et norsk industrielt miljø som norskeide foretak. Imidlertid vil det normalt være en nær sammenheng mellom eierskapet og lokaliseringen av hovedkontorfunksjonene. Derfor er en bredde av norskeide bedrifter viktig.

De to svenske økonomene Stevrin og Uhlin har imidlertid pekt på noe viktig. Det bidrar mer til norsk velstand dersom en utenlandsk eier ber en fabrikk i Norge om å utføre funksjoner som krever og skaper kunnskap, ny læring og ny teknologi, enn om en norsk eier ber en utenlandsk fabrikk om det samme. Det viktige er ikke hvem som eier hva, men hvem som lærer seg å gjøre hva, sier Stevrin og Uhlin. Dette er selvfølgelig

et meget viktig poeng. Eierskapet er ikke alene avgjørende.

Det er selvfølgelig en sammenheng mellom tilgangen på kapital og muligheter for nasjonalt eierskap. Arbeiderpartiets regjeringer satte i verk en rekke tiltak for å styrke kapitaltilgangen.

Jeg har merket meg at det såkalte Egenkapitalutvalget ledet av Hermod Skånland ikke fant grunn til å foreslå ytterligere skattemessig stimulering av husholdningenes sparing i aksjer. Utvalget pekte imidlertid på flere særnorske forhold som påvirker husholdningenes sparing. Større vekt på bolig- og eiendomsskatt i forhold til formuesskatt ville etter utvalgets mening kunne stimulere husholdningene til å spare mer i bank eller aksjer. Dette er en viktig observasjon, som Stortingets flertall dessverre har oversett.

Den viktigste kilden til egenkapital i næringslivet er imidlertid den sparing som finner sted i bedriften selv, den delen av overskuddet som holdes tilbake for å styrke egenkapitalen. Det beste og mest effektive tiltaket for å sikre bedriftene tilstrekkelig egenkapital er derfor en politikk for et mer lønnsomt næringsliv.

Arbeiderpartiregjeringen satte i verk en rekke tiltak for å oppnå det. Jagland-regjeringens eierskapsmelding ville dessuten bidra til å supplere næringslivets egen innsats med tiltak som kan styrke bedriftene økonomisk, miljømessig og teknologisk.

Det er viktig at vi har private investorer med industriell kompetanse som er villig til å satse. Det kan være viktig for utviklingen i de bedriftene de vil satse i. Det er imidlertid naivt å tro at det alene er gjennom aksjer eid av norske privatpersoner vi kan sikre et nasjonalt eierskap i våre større konsern.

For det første blir jo de børsnoterte selskapene stadig større gjennom egenvekst og fusjoner. Mulighetene for at enkeltpersoner skal kunne ha dominerende eierposisjoner blir derfor stadig vanskeligere.

Hvor finner vi de private kapitalmiljøene som eventuelt skal gi sikkerhet – og jeg understreker sikkerhet – for et langsiktig, stabilt norsk eierskap? Det finnes noen, men de finnes ikke i tilstrekkelig omfang. Staten bidrar i dag til å sikre nasjonalt eierskap i viktige deler av norsk næringsliv.

Det er imidlertid flere av våre store industrikonsern som kan være utsatt for oppkjøp fra utlandet. Vi bør derfor ha et åpent forhold til at staten kan gå inn på eiersiden også i andre store konsern enn i dag. Det er ikke dermed sagt at staten må sitte på store aksjeposter; også mer avgrensede investeringer kan bidra til å sikre det nasjonale eierskapet. Både små og store foretak kan måtte vurdere å oppgi nasjonalt eierskap for å kunne håndtere strukturendringer og forbli internasjonalt konkurransedyktige.

Også utenom Petroleumsfondet har vi en betydelig offentlig finansiell formue. Denne voksende offentlige formuen gir mulighet til å styrke det langsiktige og kompetente eierskapet i norsk næringsliv. Arbeiderpartiet mener derfor at det bør etableres flere kompetente, offentlige forvaltermiljøer med ulike oppgaver og interesseområder, slik Folketrygdforbundet, Bankinveste-

ringsfondet og SNDs egenkapitaldivisjon har i dag. Det må være selskapsdannelser som hver for seg ikke blir for store, og som opererer uavhengig av hverandre. Samtidig må de få tilstrekkelig selvstendighet slik at en unngår rollekonflikter, og slik at direkte eierandeler i aksjeselskaper ikke forvaltes av departementer eller direktorater. Dette kan skje gjennom Jagland-regjeringens forslag om et investeringsselskap hvor staten går sammen med private interesser om offensive investeringer i næringslivet.

Samtidig som vi på denne måten bruker offentlig kapital til å sikre nasjonalt eierskap, er det viktig at vi har med oss erkjennelsen av hvor viktig det er at internasjonale konsern legger strategiske og kunnskapsmessige funksjoner til Norge. Vi bør derfor etter mitt syn holde åpent for at det kan være i norsk interesse også å ha en – om enn begrenset – eiermessig tilknytning mellom Norge og slike konsern.

Enkelte er redd for en maktkonsentrasjon hos staten. Det skal man være seg bevisst. Jeg er imidlertid ikke så bekymret for det, bl.a. fordi det statlige eierskapet er spredt på ulike eierforvaltere som kan ha til dels ulike interesser.

Det neste motargumentet som høres, er at det blir eierløse bedrifter som styres av administrasjonen, og hvor ingen stiller krav. Ja, mon tro om styret og ledelsen i DnB og Kreditkassen opplevde det slik da Statens Bankinvesteringsfond krevde 50 pst. utbytte?

Et tredje argument er at staten møter seg selv i døra. Dette er et ankepunkt man selvfølgelig må ta alvorlig. Jeg kjenner departementene så vidt godt at jeg vet at man er pinlig nøye med det. Ikke desto mindre kan det være et problem at enkelte ikke har tilstrekkelig tillit til at norske departementer er nøye i slike sammenhenger.

Ved å etablere investeringsselskap bygd på partnerskap mellom privat og statlig kapital, vil disse innsigelsene bli mindre fordi statens deltakelse blir indirekte.

Kort sagt: Jeg kan ikke se hvordan private eiere alene kan sikre tilstrekkelig trygghet for langsiktig nasjonalt eierskap. Derfor bør staten kunne gå inn på eiersida også i andre foretak enn der hvor staten i dag er eier. Men det bør organiseres gjennom selskapsdannelser som hver for seg ikke blir for store, og som opptre uavhengig av hverandre, og gjerne i partnerskap mellom staten og private.

På denne måten må vi sikre utviklingen av norsk næringsliv gjennom et samspill mellom norsk og utenlandsk kapital, og vi må sikre nasjonale eierinteresser gjennom en kombinasjon av privat og statlig kapital. Med andre ord, vi må legge til rette for et samspill uten frykt verken for utlendinger eller for staten.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Saken vi nå behandler, er viktig for mange lokalsamfunn rundt om i landet. I debatten rundt meldingen «Eierskap i næringslivet», en politikk for statens eierskap, har vi sett et stort engasjement fra mange lokalsamfunn, men også frykt fra så vel ansatte som ledelse for hva som vil være Bondevik-regjeringens politikk når det gjelder statens framtidige eierskap.

Vi må ha den målsetting at våre statlige bedrifter skal drives profesjonelt og forretningsmessig, slik vi stiller krav om at private aktører skal gjøre. Profesjonelle og dyktige styreorgan for våre statlige bedrifter vil selvfølgelig være viktig. Mitt kjennskap til noen av våre statlige bedrifter viser også at de klarer å drive etter de industrielle og næringspolitiske krav som markedet stiller.

Myndighetene – den til enhver tid sittende regjering – har også et ansvar for at våre statlige bedrifter kan drives forutsigbart – ha forutsigbare rammebetingelser å forholde seg til for mer enn ett år av gangen.

Stortingsmeldingen om eierskap i næringslivet sier også at det bl.a. i utbyttepolitikken må tas hensyn til selskapets muligheter til å gjennomføre lønnsomme investeringsprosjekter. Videre sies det at utbyttepolitikken for det enkelte selskap bør være forutsigbar, og som hovedregel ligge fast for en periode på flere år.

I bedriften Olivin har staten vært en profesjonell og god eier. Det er direkte uansvarlig at Regjeringen nå ønsker å ta et så stort utbytte, tilsvarende en tredjedel av egenkapitalen. Hadde en privat eier forsøkt seg på dette, hadde det blitt et ramaskrik. I Møre og Romsdal har diverse utspill fra statsråd og statssekretær om utbyttepolitikken og privatisering av bedriftene Olivin og Moxy ført til veldig skarpe reaksjoner.

Regjeringspartiene mener at statlig eierskap resulterer i at statlig kapital bindes i næringsvirksomhet, og at muligheten for konflikt mellom statens rolle som eier og regulator forsterkes. En ting kan en være hundre prosent sikker på vil skje når et borgerlig alternativ flytter inn i regjeringskontorene, og det er at tanker om privatisering av våre statlige selskaper kommer. At Senterpartiet igjen sluker kameler og elegant går bort fra betydningen av hjørnesteinsbedrifter i distriktene og verdien av statlig eierskap, er også noe vi ser.

Ser ikke næringsministeren og Senterpartiet at et statlig eierskap har vært med på å trygge sysselsettingen og det norske velferdssamfunnet? Dessuten har et statlig eierskap bidratt til å sikre et nasjonalt forankret og vekstkraftig næringsliv. Ser ikke statsråden fordelene ved at et statlig eierskap virker langsiktig og stabilt? I dagens dessverre ofte kortsiktige perspektiv innenfor det private næringslivet, der vi ser at profitt ofte kommer foran trygge arbeidsplasser, burde det være en fordel å ha noen få sterke statlige bedrifter.

Olivin A/S er et utmerket eksempel på at verdier som skapes i en statlig bedrift, tilbakeføres til bedriften gjennom utvikling – i dette tilfellet bl.a. i Fræna, Stranda og Vanylven kommuner. Hadde vi ikke hatt et statlig Olivin, hadde vi heller ikke i dag hatt Moxy Trucks, en høyteknologisk eksportbedrift med 250 arbeidsplasser i Fræna kommune.

Til slutt beklager jeg å måtte si at Bondevik-regjeringen bidrar til å svekke disse bedriftenes betydning i de lokalsamfunnene de ligger i.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 1657)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutt, sa
presidenten: Vi går då til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Forslaget frå representanten Tore Nordtun på vegner av Arbeidarpartiet sendt frå Odelstingets møte 21. januar 1999 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest foreslå at den gamle fraktutjevningssordningen gjeninnføres inntil en eventuell ny ordning foreligger. Regjeringen bes samtidig om å anvisse inndeckning for de økte utgiftene ved ordningen.»

Forslaget er av forslagsstillaren foreslått sendt til finanskomiteen for vidare handsaming. – Det blir sett som vedteke.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Det blir votert over forslag frå representanten Øystein Hedstrøm på vegner av Framstegspartiet og Høgre sendt frå Odelstingets møte 21. januar 1999:

«Stortinget ber Regjeringen snarest å legge til rette for at kommunal sektor blir omfattet av lov om offentlige anskaffelser.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet og Høgre vart med 56 mot 34 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.31.50)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Forslaget frå representanten Kristin Halvorsen på vegner av Sosialistisk Venstreparti sendt frå Odelstingets møte 21. januar 1999 lyder:

«Det henstilles til Regjeringen å utarbeide retningslinjer for miljøhensyn ved innkjøp. Slike retningslinjer skal inngå som kriterium ved offentlige innkjøp.»

Forslaget er i si form eit oversendingsforslag, og presidenten foreslår at det blir sendt Regjeringa utan realitetsvotering. – Det blir sett som vedteke.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det sett fram fem forslag. Det er:

- forslag nr. 1, frå Kjell Opseth på vegner av Arbeidarpartiet
- forslag nr. 2, frå Øystein Hedstrøm på vegner av Framstegspartiet og Høgre
- forslaga nr. 3 – 5, frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det blir først votert over forslaga frå Sosialistisk Venstreparti, så over forslaget frå Framstegspartiet og Høgre, og deretter over forslaget frå Arbeidarpartiet.

Karin Andersen – til røysteforklaring.

Karin Andersen (SV): Jeg oppfordrer SVs representanter til å stemme for Arbeidarpartiets forslag.

Forslag nr. 3 dreier seg om en unnlattessynd fra Regjeringa – de har ikke utredet dette sammen med spørsmålet om annet eierskap. De har satt ned et lovutvalg og er i gang med en utredning på området, og jeg skal da følge oppfordringen om å sende dette forslaget over til Regjeringa, sjøl om det ikke er med lett hjerte.

Forslagene nr. 4 og 5 ønsker vi at det votes over. Forslag nr. 4 dreier seg om en evaluering av hvordan man på en skikkelig måte klarer å ivareta det samfunnsansvaret som nå er lagt til statsforetak. Det skulle være grunn for mange partier i denne salen til å være med og finne ut det.

Odd Roger Enoksen (Sp): Forslag nr. 3 er nå omgjort til et oversendelsesforslag. Det er jeg fornøyd med. Regjeringa har nedsatt et lovutvalg som ser på en egen lov om samvirke.

Jeg vil også be SV vurdere å omgjøre forslag nr. 4 til et oversendelsesforslag. Som jeg sa i mitt innlegg, er samfunnsansvar i statlige selskaper et av de viktige områder som staten fortsatt bør ivareta gjennom sitt eierskap. Jeg vil derfor be om at forslaget blir omgjort slik at man kan henstille til Regjeringa å få evaluert hvordan dette blir ivaretatt.

Forslag nr. 5 vil jeg be sentrumspartiene om å stemme imot. Det som her tas opp, er ivaretatt gjennom andre ordninger, bl.a. gjennom Sårkornfondet.

Kjell Opseth (A): Eg skal ikkje kommentere forslag nr. 3, all den tid det er gjort om til eit oversendingsforslag.

Når det gjeld forslag nr. 4, kan det jo verke noko merkeleg dersom ein stemmer imot ei evaluering av samfunnsansvaret. Så dersom SV held oppe forslaget, vil eg tilrå Arbeidarpartiet å stemme for det, men mot forslag nr. 5, all den tid Arbeidarpartiet har foreslått eit investeringsselskap i samarbeid med private. Vi treng ikkje opprette fleire selskap enn høgst nødvendig på det området.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til stemmeforklaring, og vi går til votering.

Karin Andersen har gjort forslag nr. 3 om til eit oversendingsforslag, og ordlyden vil bli endra i samsvar med det. Forslaget lyder i endra form:

«Det henstilles til Regjeringen å legge fram en melding om hvordan samvirke og medarbeiderstyrte bedrifter kan fremmes som selskapsform.»

Presidenten foreslår at dette forslaget blir sendt Regjeringa utan realitetsvotering. – Det blir sett som vedteke.

I og med at Arbeidarpartiet no har signalisert at dei vil røyste for forslag nr. 4, foreslår presidenten at det blir votert over forslaga nr. 4 og 5, frå Sosialistisk Venstreparti, kvar for seg.

Det blir votert over forslag nr. 4, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en evaluering av hvordan samfunnsansvaret er ivaretatt i et statsforetak.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart vedteke med 64 mot 41 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 13.36.47)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 5, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag om et heleid statlig investeringsselskap.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart mot 5 røyster ikkje vedteke.

Presidenten: Det blir så votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet og Høgre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nedtrappingsplan med sikte på avvikling av formueskatten senest i 2002.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet og Høgre vart med 74 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.37.23)

Presidenten: Det blir så votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om og opplegg for et investeringsselskap og et teknologifond.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeiderpartiet vart med 61 mot 46 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.37.49)

Komiteen hadde tilrådd:

St.meld. nr. 40 (1997-98) – om eierskap i næringslivet – vedlegges protokollen

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

S a k n r . 5*Referat*

1. (114) Forslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende og Per-Kristian Foss om oppheving av forskrift av 30. desember 1998 om endring av forskrift av 13. mai 1991 nr. 336 om skattefrie overføringer mellom aksjeselskaper og mellom deltakerlignede selskaper med hovedsakelig samme eierinteresser. (Dokument nr. 8:26 (1998-99))

Samr.: Blir sendt finanskomiteen.

Møtet slutt kl. 13.40.
